

Torsdagen den 24 mars
Kl. 14.30

Om Karlskronavarvet

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1987/88:406 om Karlskronavarvet

Anf. 1 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Lennart Alsén har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att medverka till en förbättrad situation vid Karlskronavarvet.

Karlskronavarvets inriktning har redovisats i bl. a. varvspropositionerna 1982/83:147 och 1985/86:120. Verksamheten vid Karlskronavarvet omstrukturerades i enlighet med dåvarande Svenska Varvs strukturplan under åren 1981–1982. Företagets inriktning är produktion, modernisering och underhåll av fartyg för den svenska marinen samt export av örlogs- och kustbevakningsfartyg. Denna strategiska inriktning innebär att den svenska marinen är den dominerande kunden. Beläggningen vid varvet är därför starkt kopplad till de försvarspolitiska besluten.

Inom Karlskronavarvet har nu MBL-förhandlingar slutförts för att reducera antalet anställda med ca 200 personer. Varvets styrelse bedömde denna personalreduktion som nödvändig för att anpassa kapaciteten till den nuvarande orderstocken.

Regeringen är medveten om att Karlskronavarvet har stora beläggningsproblem inte bara kortsiktigt utan även på längre sikt. Varvet arbetar för närvarande med att genom exportorder kompensera sig för uteblivna beställningar från den svenska marinen. Några exportorder har emellertid ännu inte erhållits.

Ett arbete pågår inom regeringskansliet med att kartlägga om det finns förutsättningar för marina och andra statliga beställningar till varvet.

Anf. 2 LENNART ALSÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret. Det är ungefär ett år sedan försvarsuppgörelsen tecknades mellan folkpartiet och socialdemokraterna. Under hela den tiden har faktiskt ovissheten varit stor om hur varvet skulle klara sig i fortsättningen. Detta har naturligtvis lett till stora bekymmer för personalen som den ena dagen får höra si och den andra dagen så. Denna ovisshet tycker jag är orimlig. På något sätt har regeringen

ett ansvar för att ge klara besked.

Den svacka som nu har uppstått, och som kommer att vara under ungefär två år fram till omkring år 1990, måste på något sätt fyllas ut. Vad som då kan vara aktuellt är naturligtvis annan fartygsproduktion än den som marinen inte kan ta till sig. Jag tänker på t. ex. uppgifter inom fartygsproduktionen när det gäller forskningen och kustbevakningens uppgifter.

Det svar som jag har fått av industriministern är något diffust när det gäller vad regeringen egentligen har gjort. I det sista stycket i svaret talas det bara om att man på regeringskansliet funderar. Det har nu alltså gått ett år, och jag tycker att det är dags att regeringen i klartext talar om vad det är den funderar på och hur det skall gå för personalen vid varvet.

Ibland upplever jag det som att det i regeringen har skett en lösning mellan de ministrar som har huvudansvaret för detta – försvarsministern och industriministern.

Jag skulle vilja ställa en fråga till industriministern, eftersom det är viktigt att regeringen tar ställning till om varvet skall vara ett nybyggnadsvarv. Är det regeringens avsikt att Karlskronavarvet skall ha en sådan nivå på sin verksamhet att varvet kan betecknas som ett nybyggnadsvarv i fortsättningen?

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1987/88:390 om beskattningen av etanol

Anf. 3 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig vilka motiv regeringen har haft för att inte föreslå skattefrihet för inhemskt producerad etanol i den föreliggande energipropositionen. Som bakgrund till frågan anför Ingbritt Irhammar att användning av inhemskt producerad drymedelsetanol skulle minska föroreningarna från trafikavgaserna och att en övergång till sådan bränsleanvändning fordrar ekonomiska stimulanser från statsmakternas sida.

Skatten på motoralkoholer – däribland etanol – är 86 öre/l, vilket kan jämföras med skatten på bensin som fr. o. m. den 1 april i år uppgår till 2 kr. 84 öre/l resp. 2 kr. 64 öre/l om bensinen är blyfri. Motoralkoholen är alltså skattemässigt gynnsamt behandlad.

De indirekta skatterna, bl. a. energiskatterna, ses för närvarande över av en parlamentariskt tillsatt kommitté (dir. 1987:30). Kommitténs arbete skall i huvudsak redovisas senast vid utgången av detta år. Jag avser inte att överväga någon ändring av motoralkoholbeskattningen, innan kommitténs förslag föreligger för bedömning.

En skattefrihet för enbart inhemskt producerad motoralkohol torde för övrigt strida mot Sveriges åtaganden enligt GATT-överenskommelsen. Sannolikt skulle en sådan ordning också leda till betydande skatteadministrativa problem.

Anf. 4 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Tack för svaret. Det måste kännas generande för regeringen med denna beslutsvända i vad gäller satsning på etanol. Först tillsatte man en utredning, alkoholer som motorbränsle, och i väntan på resultat från denna avslogs flera centermotioner med förslag om bl.a. skattebefrielse på etanolen för att göra den mer lönsam.

Utredningen blev klar för över ett år sedan, men var finns de konstruktiva förslagen? Nu hänvisar man till en ny utredning.

Under hela hösten fick vi besked om att regeringen höll på med att arbeta fram miljö- och energiförslag, som skulle leda till ett samlat grepp för en bättre miljö. Så kom då propositionerna, men man ger inget förslag om skattebefrielse för och satsning på etanol.

Besvikelsen är stor på många håll ute i landet. Odling för etanolproduktion skulle ge så mycket. Vi skulle kunna behålla öppna landskap och slippa plantera mörka skogar på fälten. Vi skulle slippa lägga mark i träda, bli av med spannmålsöverskott och minska utsläpp av koloxid och kolväten om man blandade etanol i bensinen och ersatte diesel med etanol. Det skulle skapas fler arbetstillfällen på landet på de platser där arbete behövs. Vi skulle minska oljeberoendet och stärka vår självförsörjningsgrad inför eventuella krissituationer. Vi skulle kunna minska sjukvårdskostnaderna genom renare luft för människorna. Det finns så mycket att vinna.

Man brukar säga: Medan gräset gror dör kon. Men här är det i stället fråga om att medan utredningarna pågår så dör miljön.

Får vi över huvud taget ett förslag om skattebefrielse för etanol? Finns det en verklig politisk vilja hos regeringen i denna fråga? Om så är fallet kunde man lyfta bort frågan om etanolen från den utredning om de indirekta skatterna som behandlar energiskatterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1987/88:396 om skattefrågor vid generationsväxling i familjeföretag

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Margit Gennser har frågat om jag kommer att se till att skattefrågor vid generationsväxling i familjeföretag skyndsamt utreds genom tilläggsdirektiv till någon av de nu sittande skatteutredningarna.

Som Margit Gennser själv säger ingår det i 1980 års företagsskattekommittés (B 1979:13) uppdrag att utreda beskattningsfrågorna vid generationsväxling i familjeföretag. Detta förhållande var också utgångspunkten när arvs- och gåvoskattekommittén, i sitt betänkande (SOU 1987:62) Ny arvs- och gåvoskattelag i höstas, begränsade sig till att på några punkter föreslå justeringar av beskattningsreglerna vid gåva av företagsförmögenhet.

Företagsskattekommittén arbetar för närvarande med en översyn av fåmansföretagsreglerna och räknar med att kunna redovisa sina överväganden under detta år. Arvs- och gåvoskattekommitténs förslag till justeringar av gåvoskattereglerna får regeringen anledning att ta ställning till sedan den

Prot. 1987/88:91
24 mars 1988

Om redovisning av tillkommande utgifter och intäkter på statsbudgeten för 1988/89

nu pågående remissbehandlingen har avslutats.

De skattefrågor som Margit Gennser tar upp har självfallet även anknytning till det reformarbete som nu pågår när det gäller företagsbeskattningen och inkomstbeskattningen i övrigt. Ett särskilt samband föreligger också med den översyn av förmögenhetsbeskattningen som sker inom finansdepartementet.

Det omfattande reformarbetet kan förutses leda till betydande förändringar av vårt skattesystem. Mot den bakgrunden är det enligt min mening lämpligast att överväga utformningen av beskattningsreglerna vid generationsväxling i familjeföretag först när man kan överblicka huvuddragen i det nya skattesystemet.

Anf. 6 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag såg att det var jäktigt att komma hit. Men tyvärr var det ett ganska negativt svar.

Familjeföretagarna har nu väntat i snart tio år på nya regler. Jag vet att fåmansföretagen och deras organisationer är mycket oroliga för att man inte får klarhet i skattereglerna vid generationsväxlingar. Finansministern har också varit med om att höja den typen av beskattning.

Jag förstår problemen – jag sitter ju själv i 1980 års företagsskattekommitté – men det hade varit önskvärt om vi hade kunnat komma i gång.

Jag måste fråga finansministern: När får fåmansföretagen egentligen reda på hur det skall se ut i framtiden? När får de de lättnader som är absolut nödvändiga? Jag hoppas ju att finansministern instämmer i vad som står i de ursprungliga direktiven till 1980 års företagsskattekommitté, att denna typ av företag är utomordentligt väsentliga för vårt land och också för de möjligheter som finansministern har att få bättre balans i våra utrikes affärer.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1987/88:403 om redovisning av tillkommande utgifter och intäkter på statsbudgeten för 1988/89

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Anne Wibble har frågat mig om en samlad redovisning av de utgifter och intäkter som föreslagits i olika propositioner efter budgetens presentation.

Bakgrunden till frågan är att Anne Wibble vill få en redovisning av vad som ligger i posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto, som i budgetpropositionens förslag till statsbudget för nästa budgetår fördes upp med fem miljarder.

För att redan förslaget till statsbudget så långt som möjligt skall visa en realistisk budgetutveckling förs på budgetens utgiftssida upp posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov. Detta är en nettopost. I denna ligger sådana beräknade utgifts- och inkomstförändringar som inte förts upp på något annat ställe i budgeten. Det gäller t. ex. utgifter avseende särproposition som lämnas under den tid som gäller för anslagspropositioner eller inkomster som följer av propositioner om ändrade skatte- och avgiftsregler. Allmänt gäller

att sådana propositioner skall innehålla beräkningar av ändrade inkomster och utgifter för staten.

En redogörelse av det slag som Anne Wibble efterlyser kan inte lämpligen ges inom ramen för meningsutbytet i en frågestund. Denna redovisning kommer i stället att, på vanligt sätt, ges i den ordning som riksdagsordningen anvisar, nämligen i den proposition med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten, även kallad kompletteringspropositionen, som lämnas om en månad.

Anf. 8 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka finansministern för svaret, även om jag tycker att innehållet var mycket otillfredsställande. En redovisning kan visst ges inom ramen för en frågestund.

Jag utgår ifrån att finansministern själv har en aktuell bild av budgetkonsekvenserna av de förslag som regeringen har presenterat för riksdagen. Då tycker jag faktiskt att det är ganska ogint av honom att inte låta riksdagen få ta del av det materialet, utan att vi skall behöva vänta till den 27 april, då kompletteringspropositionen kommer.

Min uppfattning är faktiskt att finansministern borde svara på frågorna när frågorna ställs och inte när han själv tycker att det är roligt att svara.

Det var ovanligt många särpropositioner som aviserades i budgetpropositionen i år. Enligt riksdagsordningen skall de förslag som innebär anslagskonsekvenser avlämnas senast den 10 mars. För de förslagen borde det åtminstone finnas en sammanfattning, och det borde vara möjligt att ge en sådan. Budgeten är faktiskt ett viktigt instrument i den ekonomiska politiken.

Finansministern har gjort, eller har försökt göra, en viss poäng av att utgiftsprövningen har varit stram. Man kan läsa i finansplanen att utgiftsökningen bara har varit 3,5 %. Den siffran blir emellertid helt fel om dessa fem miljarder netto i tillkommande utgifter består av väsentligt större bruttobelopp. Om de t. ex. skulle bestå av elva miljarder i utgifter och sex i intäkter, vilket har ryktats här och var, blir utgiftsökningen väsentligt mycket större. Den kommer då att överstiga 5,5 % i stället för 3,5 %.

Finansministern brukar inte vara sen att klaga på oppositionens alternativ till den egna politiken. Jag har begärt att få en ordentlig och korrekt redovisning av regeringens egna förslag. Jag tycker att det är svagt att finansministern inte vill ge besked på den punkten.

Anf. 9 Finansminister KJELL-OI.OF FELDT:

Herr talman! Jag tror att Anne Wibble har missförstått det stämmingsläge i vilket jag infinner mig här i riksdagen. Det är inte för mitt eget nöjes skull jag är här, utan för att försöka ge svar så gott det över huvud taget är möjligt.

I detta fall är det emellertid inte möjligt att inom ramen för ett frågesvar på tre minuter redovisa vad ett tjugotal propositioner innebär i form av förändringar på såväl budgetens utgifts- som inkomstsida. Jag skulle endast ha kunnat ge en högst fragmentarisk, eller i sämsta fall obegriplig, framställning.

Jag måste få fråga vad Anne Wibble skall göra med den redovisningen

fram till den 27 april. Det är då budgetens slutliga reglering kan läggas fram för riksdagen. Det är då man får klart för sig vad alla olika förslag har inneburit. Den redovisningen kommer att bli mycket detaljerad. Den kan plockas ur den proposition som har lagts.

Vissa frågor går inte att besvara inom loppet av tre minuter på ett sadant sätt att det blir begripligt – ännu mindre skulle det bli roligt.

Anf. 10 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Finansministern vet väl att det svar som ges här även presenteras i skriftlig form. Det går bra att sammanfatta många siffror i en tabell, som kan ha stort läsvärde.

Oppositionen har under särpropositionernas avlämnande att reagera på just dessa. Många av dem innehåller högst väsentliga utgifts- och inkomstkonsekvenser. Med anledning av dessa anslagskonsekvenser är det viktigt att oppositionen vet sammanställningen av budgetläget. Det får vi inte möjlighet att veta, eftersom finansministern inte svarar på min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1987/88:409 om avgifterna för befordran av vissa postförsändelser

Anf. 11 Finansminister KJELI-OLOF FELDT:

Herr talman! Anita Bråkenhielm har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att det skall bli ekonomiskt rimliga möjligheter för i Sverige bosatta människor att ta emot julklappar och andra enkla gåvor från vänner och anhöriga utomlands.

Bakgrunden till frågan är enligt Anita Bråkenhielm att 644 kr. debiterats i skatt och olika avgifter för en av en givare i utlandet egenhändigt tillverkad enkel julklapp som skickats till släktingar i Sverige.

Eftersom Anita Bråkenhielm i sin fråga inte berört vilka skatter och avgifter det är fråga om, går det inte att avgöra om några åtgärder är nödvändiga.

Upplysningsvis kan jag nämna att gåvor värda upp till 400 kr., med undantag för alkohol- och tobaksvaror, får tas in i landet tull- och skattefritt.

Anf. 12 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Litet inspirerad av vad finansministern sade till Anne Wibble, vill jag säga att inte heller jag är här för mitt eget nöjes skull. Jag är här för att företräda folket gentemot överheten.

Det kan naturligtvis vara svårt att svara på om det är riktigt, när finansministern inte vet vilka skatter och avgifter det gäller. Det skall jag emellertid tala om.

Det är till att börja med terminalavgift på 59 kr. och tulldeklarationsarvode på 107 kr. Det finns en tulldeklaration med i paketet – Christmas gifts, hand blown glass. Ytterligare utgifter är inkasso- eller efterkravsprovision på 30

kr. och postpaket på 41 kr. Det finns vidare ett speditorsarvode på 260 kr., fastän frakten var betald ända fram. Om nu postpaket kostar något, vad är då speditorsarvode? Terminalhyra uppgår till 25 kr. och finansministerns eget lilla bidrag, moms, till 122 kr.

Jag får då tolka finansministerns svar så, att det här, eftersom den ifrågakvarande presenten uppenbarligen inte kan ha varit värd 400 kr., alltså har begåtts ett fel. Man skulle inte ha betalat dessa avgifter.

Anf. 13 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det ankommer inte på mig att begära att riksdagens ledamöter skaffar sig åtminstone en elementär kunskap om underlaget för de frågor som de ställer. Vad Anita Bråkenhielm räknade upp var arvoden och avgifter som en privat speditörfirma tog för att handha det paket som saken gäller. Bland alla de ting som Anita Bråkenhielm räknade upp fanns det bara en enda post som var en statlig pålaga, nämligen mervärdeskatten. Någon tull har inte tagits ut; någon införselavgift har inte tagits ut, det enda var moms. Av de 644 kronorna var alltså moms 122 kr. Resten, 532 kr., var vad den privata speditörfirman lade på paketet. Är det inte rimligt att Anita Bråkenhielm då vänder sig till denna speditörfirma och frågar varför den tar ut sådana hutlösa arvoden i stället för att vända sig till finansministern, som inte har ett dugg med den saken att göra?

Gör hemläxan någon gång innan frågorna ställs! Det skulle bespara oss alla tid och krafter.

Anf. 14 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Fastän vi är tämligen jämnåriga får finansministern mig att känna mig som skolflickan som fått en brysk tillrättavisning av rektorn. Det är överheten som har talat. Sedan skall de små människorna vara tysta.

Då får jag fråga: Varför anlitas en privat speditörfirma för att fullgöra det som posten skulle ha gjort? I det här fallet var frakten för paketet betald till Järnforsen, där mottagaren, ett pensionärspar, bor. Här lastar man över det som skall göras på någon annan. Vad är tulldeklarationsarvode? Är inte tullen en statlig myndighet? Dessutom var det hela tulldeklarerat.

Om det skall vara på det här sättet, kanske jag får lämna ett förslag till finansministern, att vi i Europarådet, OECD, FN och i övrigt där vi har samarbete med andra länder säger: Skicka inte presenter till era vänner i Sverige – de har i allmänhet inte råd att ta emot dem.

Anf. 15 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Anita Bråkenhielm säger att hon företräder folket, och det gör hon säkert. Men hon vilseleder också folket. Vad denna gåvogivare gjort är att han anlitat en speditör, som skulle ta hand om alla de praktiska problem som kunde uppstå när gåvopaketet skulle omhändertas i Sverige.

Vi talar ju ändå samma språk, och arvode betyder ersättning till en privat firma. Speditörfirman ville ha tulldeklarationsarvode för att upprätta en tulldeklaration, varav framgår att ingen tull betalats.

Om detta är en folkrättslig fråga, då har Anita Bråkenhielm vänt sig till helt fel instans. För att utröna huruvida det är något fel på det civilrättsliga

avtal som upprättats mellan i det här fallet en gåvogivare och en privat speditörfirma får Anita Bråkenhielm vända sig till domstol. Det är inte i Sveriges riksdag vi kan avgöra den frågan.

Anita Bråkenhielm brukar ju säga sig tillhöra ett parti som tror på marknadsekonomin. Det är den som har fungerat i det här fallet.

Anf. 16 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Gåvogivaren bor på Nya Zeeland och har i nya zeeländska dollar betalat ungefär 450 kr. för att detta paket skulle komma fram till Järnforsen.

Vem tvingar denna firma till att upprätta en tulldeklaration, när tulldeklaration fanns med från början? Det är fråga om "Christmas gifts, hand blown glass". Det är inte något konstigt. Det gäller ett postpaket, och då måste det väl ändå vara posten som är berörd.

Jag tycker över huvud taget inte att det skall vara så krångligt. Om det inte skall behöva kosta någonting, i det fall då gåvan är värd mindre än 400 kr., då skulle ju försändelsen ha kunnat gå som brev ända fram till dörren. Jag hoppas att någon myndighet åtminstone kan anstränga sig för att förenklingar skall bli möjliga. Det är nämligen tragiskt för människor att det blir på det här sättet, trots att barnbarn noga förhör sig om att en present inte skall kosta mormor och morfar någonting. Det ligger ju någon myndighet bakom, som inte ser till att paketet kom fram till adressaten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1987/88:372 om skärpta påföljder för våld mot polismän

Anf. 17 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att skärpa påföljderna vid våld mot polismän.

Som Göte Jonsson naturligtvis känner till finns det sedan länge en strängare straffskala för våld som riktar sig mot poliser och andra som utövar myndighet än den som gäller för angrepp mot privatpersoner. Detta är enligt min mening en naturlig ordning som bör bestå.

De problem som kan finnas när det gäller påföljderna för våld mot poliser gäller knappast den tillgängliga straffskalan, utan hur regelsystemet tillämpas vid våra domstolar. Det är visserligen svårt att bilda sig någon riktigt klar uppfattning om hur praxis är på detta område. Fängelsestraffkommittén har emellertid som sin uppfattning uttalat att det är svårt att frigöra sig från intrycket att domstolarna i jämförelse med misshandel ser alltför mildt på våld mot tjänsteman. Kommittén uttalar också, och det är något som jag helt kan ställa mig bakom, att den skillnad i straffvärde mellan brotten som straffskalorna utvisar även skall ge utslag i påföljdsbestämningen.

Detta är också något som betonas i den proposition om straffmätning och påföljdsval som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen.

Enligt förslaget i propositionen är det straffvärdet som skall vara utgångs-

punkten för straffmätningen. Vid bedömningen av detta skall domstolen utgå från den straffskala som gäller för brottet.

Enligt förslaget är det också så att brottets art är en av de omständigheter som kan tala för att man skall döma till fängelse i stället för till en inte frihetsberövande påföljd. Som ett exempel på brott som avses i det sammanhanget nämns just våld mot tjänsteman.

Om förslagen i propositionen godtas, får man enligt min mening bättre garantier än de som finns nu för att det särskilda skydd som lagstiftningen ger bl. a. poliser också beaktas i praxis.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 18 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan.

Jag måste säga att jag bara är till hälften nöjd. Jag tycker att det som aviseras i propositionen är ett steg i rätt riktning, men jag tror ändå inte, utifrån vunna erfarenheter, att förslaget är tillräckligt. Vi måste faktiskt genomföra en reell förändring i straffskalorna. Såvitt jag har förstått i dag är statsrådet inte beredd att ta det steget. Att det skall vara skillnad i straffvärdet av påföljden är en självklarhet, och det är ju märkligt att det inte tycks ha varit på det sättet tidigare.

Det viktiga i detta sammanhang är ju att Sveriges polismän upplever sin situation som ohållbar när det gäller just denna fråga. Vi vet att antalet våldsbrott mot polismän har ökat, och jag skulle därför gärna vilja fråga statsrådet om denna ökningstrend fortsätter. Jag har inte den allra senaste statistiken. Jag vet dock att utvecklingen under loppet av några år tidigare har varit alarmerande.

Det är orimligt att svenska poliser inte skall känna det stöd från statsmakternas sida som de har rätt till i just denna fråga. Jag tror att det är nödvändigt att starkare markera statsmakternas stöd gentemot denna yrkeskår.

Det faktum att Föreningen Kamraterna i Stockholm helt nyligen i ett uttalande har slagit fast att man ser en skärpning av straffen som nödvändig för att komma till rätta med detta tycker jag talar sitt tydliga språk: Det är kanske just här i Stockholm som polismännen mer än någon annanstans möter det här problemet.

Jag vill fråga statsrådet om hon ändå inte skulle vara beredd att ompröva sitt ställningstagande så att vi får en klar skärpning av straffskalorna.

Anf. 19 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Låt mig först säga att någon helt aktuell statistik över utvecklingen av den här typen av brott har vi inte, så på den frågan kan jag inte ge något svar.

När det gäller den andra frågan, om straffskalorna, kan jag säga att det pågår ett mycket omfattande arbete inom justitiedepartementet på grundval av fängelsestraffkommitténs förslag om ändring och genomgång av straffska-

lorna. Jag hoppas att vi skall kunna komma med ett förslag till riksdagen under hösten. Visserligen har vi ännu inte ingående diskuterat allt material, och det har inte föredragits för mig, men såvitt jag nu kan bedöma kan jag inte se att det finns skäl till en förändring av straffskalorna. Däremot är det ju viktigt att se till att den praxis som uppenbarligen inte har varit helt tillfredsställande ändras. Jag tror också att det är detta som märks i praktiken och som ute på fältet kommer att upplevas som någonting positivt.

Anf. 20 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för det senaste beskedet. Jag vill gärna lägga statsrådet varmt på hjärtat vad jag sade om starkare markeringar. Jag tror nämligen att det finns ett samband mellan det sätt på vilket samhället markerar polisens skydd och hur vi ser på våldsbrotten generellt.

Sedan jag ställde frågan har jag själv tangerat våldshandlingar i Stockholm. När jag gick hem häromkvällen mötte jag fyra ynglingar. Två gick före och två efter. När den ene var 10–20 meter framför mig sprang han mycket kraftigt rakt emot mig och gjorde ett mycket högt hopp. Ena foten hamnade på min arm, den andra på mitt överben. Det var inget kraftigt slag. Jag klarade av det här. Vi tittade varandra stint i ögonen, sedan gick vi vidare var och en åt sitt håll. Men om det hade varit en gammal människa, som inte hade haft de fysiska krafter som jag har, ja, då hade situationen kunnat bli en helt annan.

Vad jag menar är att vi måste markera starkt mot våldet. Det är möjligt att riksdagsmän får acceptera situationen, men svenska poliser skall inte acceptera våldshandlingar utan att samhället klart reagerar och markerar.

Anf. 21 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag skulle vilja säga att vi ger alldeles fel signaler om vi skulle påstå att riksdagsmän skall acceptera att bli påhoppade på gator och torg.

Anf. 22 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag delar naturligtvis statsrådets uppfattning på den punkten, och det var snarare ett skämt – som statsrådet mycket väl förstod.

Vad jag menar är att det *också* är helt oacceptabelt att svenska poliser inte skall känna det klara skyddet och stödet från statsmakternas sida som statsrådet och jag tycker är självklart när det gäller att vi själva skall gå fredade på gator och torg i vårt gamla land.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1987/88:411 om ökade resurser åt Stockholmspolisens

Anf. 23 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Oskar Lindkvist har frågat mig om regeringen avser att utöka resurserna för polismyndigheten i Stockholm.

Polisen i Stockholm har, liksom polisen i övriga delar av Stockholmsregionen, ett bekymmersamt personalläge. Många polistjänster är obesatta.

Det är bl. a. mot den bakgrunden som polismyndigheten i Stockholm har inlett ett arbete för att förändra och förbättra arbetsmetoder och organisation. Därmed torde också personalsituationen förbättras på längre sikt. Men mera omedelbara åtgärder behövs. På vissa punkter måste polismyndighetens ansträngningar stödjas av insatser från statsmakterna.

Som Oskar Lindkvist påpekar i sin fråga behövs det bl. a. ett tillskott av nya fordon för att den tillgängliga polispersonalen skall kunna utnyttjas effektivt. Regeringen har därför nyligen föreslagit riksdagen att på tilläggsbudget anvisa 13 milj. kr. för inköp av bilar redan innevarande budgetår. Avsikten är att bilarna främst skall användas i Stockholmsregionen. Jag räknar med att vi på detta sätt skall kunna lösa en del av problemen.

Polispersonalen kan också utnyttjas effektivare om poliserna avlastas arbetsuppgifter som inte kräver den kompetens som följer av polisutbildningen. Sådana arbetsuppgifter kan i stället med fördel läggas på administrativ personal. För att främja detta beräknas i årets budgetproposition medel till 150 nya administrativa tjänster för polisväsendet.

För att förbättra läget i Stockholmsregionen redan under innevarande budgetår har dessutom regeringen vid dagens regeringssammanträde beslutat att vakanta medel motsvarande 60 polistjänster skall få användas för administrativ personal vid främst polismyndigheten i Stockholm.

Anf. 24 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Det är naturligtvis en väldigt viktig fråga för oss i Stockholm. Den har bl. a. sin bakgrund i att de socialdemokratiska ledamöterna på Stockholmsbänken vid årets riksmöte har lämnat en motion med en rad uppslag och förslag till åtgärder i syfte att förbättra polisens situation i Stockholm och därmed också rättssäkerheten för de medborgare som bor i Stockholm eller som av olika skäl vistas här. Även länsstyrelsen i Stockholms län har ju gjort framställningar om att resurserna till polismyndigheten skall förstärkas.

Nu vill jag säga till justitieministern att jag har fått ett alldeles utmärkt svar på min fråga. Jag noterar särskilt att många av de synpunkter som framkommer i svaret stämmer väl överens med de åsikter vi tidigare framfört i den socialdemokratiska motionen, vilken nu är föremål för behandling i riksdagen. Jag noterar också att regeringen i dag har beslutat att vakanta medel motsvarande 60 polistjänster skall få användas för administrativ personal, främst vid polismyndigheten i Stockholm. Det betyder att de som är utbildade för polistjänst skall göra polistjänst. Den administrativa verksamheten skall andra sköta, som kanske kan det bättre.

Än en gång tack för svaret, som jag betraktar som ett första steg på vägen till förbättringar för polisen och medborgarna i Stockholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om samägande av jord- och skogsbruksfastigheter

Om helikopterdivisionen i Säve

Anf. 25 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Hans Dau har frågat mig om och i så fall när regeringen avser att förelägga riksdagen en proposition om samägande av jordbruksfastigheter.

Jag kan svara mycket kort: Den s. k. dödsboutredningens förslag beträffande bl. a. samägande av jordbruksfastigheter bereds för närvarande inom justitiedepartementet. Det är min förhoppning att en lagrådsremiss skall bli klar före sommaren.

Anf. 26 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för svaret på min fråga. Tyvärr måste jag säga att jag känner en viss besvikelse över innehållet i svaret.

Den här frågan har utretts sedan 1977. I november 1986 fick vi förslag från en enhällig utredning, och sedan har det ju gått en hel del tid. Jag frågade hos departementet för ett år sedan, och då sade man att "remissen skall vara färdig i september, och vi får hoppas att vi får fram en proposition under innevarande riksdagsår". Så blev nu alltså inte fallet. Tydligt får vi ingen proposition förrän tidigast i höst.

Det är mycket angeläget att det här arbetet sker snabbt. I de bygder där det är mest nödvändigt att man får ordning på förhållandena är ju en förändring på gång, som inte förbättrar situationen utan snarare försämrar den. Jag hoppas att justitieministern inte bara uttrycker en förhoppning utan kan lova att man skall lägga fram ett förslag relativt snart.

Anf. 27 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är vår ambition på justitiedepartementet att vi skall göra det här arbetet så snabbt som möjligt. Det har tyvärr inte varit möjligt för oss att bli färdiga med den här frågan så att vi kan lägga fram en proposition nu under våren. Men under hösten kommer det alltså en proposition. Lagrådet kommer att få förslag, så att det skall vara möjligt för oss i departementet att efter lagrådets yttrande arbeta vidare med de här frågorna till riksmötets början i höst.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:405 om helikopterdivisionen i Säve

Anf. 28 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Elving Andersson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att andra helikopterdivisionen kan finnas kvar på Säve.

Jag har inhämtat att marininstaben har påbörjat en översiktlig analys av konsekvenserna av en sammanslagning av samtliga helikopterdivisioner till en helikopterflottilj med basering på Tullinge. Det lär vara förutsatt i marinens utredning att minst en helikopter skall finnas baserad på vardera Säve och Ronneby.

Något färdigt förslag finns alltså inte. Inte heller har överbefälhavaren granskat den här idén.

Om de militära myndigheterna skulle bestämma sig för att lägga fram ett förslag om sammanslagning av marinens helikopterdivisioner, så skall detta prövas av statsmakterna. Detta kommer då att ske bl. a. mot bakgrund av de faktorer som Elving Andersson har nämnt i sin fråga, nämligen betydelsen för försvaret av västkusten, för incidentberedskapen och även för civil räddningstjänst.

Anf. 29 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga.

Jag är medveten om att det ännu inte finns något färdigt förslag på det här området. Men jag tycker ändå att det är angeläget att "slå larm" så tidigt som möjligt då man får reda på att den här typen av utredningsarbete pågår – ett utredningsarbete som jag för min del upplever som mycket olyckligt.

En flyttning av andra helikopterdivisionen från Säve får mycket allvarliga konsekvenser, först och främst naturligtvis för den militära verksamheten men också för den civila service som helikopterdivisionen medverkar i.

När det gäller den militära verksamheten vill jag understryka att även Västsverige är värt att försvara. Den hittillsvarande utvecklingen har ju inneburit att man alltmer har koncentrerat försvarsresurserna till östkusten. Detta upplever vi som bor på västkusten som bekymmersamt.

Att det behövs ett starkt försvar även på västkusten framgår ju inte minst av överbefälhavarens senaste ubåtsrapport, där det står att sju kränkningar har skett i Västerhavet under det senaste året. Med helikoptrar placerade på Tullinge i stället för på Säve försämras naturligtvis incidentberedskapen väsentligt. Det kommer att röra sig om minst tre timmars fördröjning innan man kan vara på plats. Tre timmar är en mycket lång tid i sådana sammanhang.

Även för det civila livet på västkusten fyller andra helikopterdivisionen en mycket viktig funktion, bl. a. när det gäller sjöräddning, då man har ständig beredskap och kan rycka ut med kort varsel för att hjälpa vid olyckor, sjukvårdstransporter osv. Divisionen har dessutom ett mycket fint samarbete med Mölndals sjukhus och Östra sjukhuset i Göteborg. Läkare och sjuksköterskor samövar med den militära personalen för att sedan kunna rycka ut snabbt och rädda liv.

Jag vädjar till försvarsministern att beakta de här synpunkterna när detta ärende hamnar på försvarsministerns bord och han skall göra de överväganden som han nämner i sitt svar. Jag är säker på att han i så fall kommer fram till samma slutsats som jag, nämligen att en nedläggning av andra helikopterdivisionen på Säve är ur försvarssynpunkt fullkomligt oacceptabel när det gäller västkusten.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om säkerhets-
kontrollen vid anställ-
ning i försvarets medi-
cinalkår*

*Om följderna av bygg-
restriktionerna i bl. a.
Stockholmsområdet*

11 § Svar på fråga 1987/88:412 om säkerhetskontrollen vid anställning i försvarets medicinalkår

Anf. 30 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig om åsikterna hos den som söker anställning i medicinalkårens reserv kontrolleras eller registreras.

Innan någon anställs inom totalförsvaret på en tjänst som hänförs till s. k. skyddsklass skall han eller hon genomgå personalkontroll för utrönande av att det inte föreligger några hinder mot anställningen från säkerhetssynpunkt.

Detta har inte något att göra med åsiktskontroll eller åsiktsregistrering. Svaret på frågan är alltså nej.

Anf. 31 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga.

Det är ändå litet märkligt att en person med mycket goda vitsord från genomförd militärutbildning – som värnpliktig befälselev, så småningom läkarutbildning enligt de regler som gäller – inte kan få en anställning i reservkåren. Det luktar ganska mycket av att vissa åsikter, som den person jag tagit som exempel har – det är inte heller första gången jag ger exempel på detta –, inte anses vara riktigt rumsrena när det gäller anställning i sådana här befattningar, speciellt inom den militära sektorn.

Försvarsministern behöver inte tala om för mig vilka regler som gäller. Jag har under mina år i armén sett många exempel på dessa s. k. utslutningar av personer från vad man kallar känsliga befattningar.

Detta kan inte accepteras. Det vore bra om de garantier som ständigt har getts av olika statsråd – socialdemokratiska, och borgerliga på den tid vi hade borgerliga regeringar – om att det inte spelar någon roll vilket politiskt parti man tillhör, vilka politiska aktiviteter man har haft tidigare, verkligen skulle gälla i fråga om sådana här tillsättningar. Det korta svar som försvarsministern gett kastar inte något ökat ljus över denna fråga. Svaret är otillfredsställande. Det borde ligga försvarsministern och den nuvarande regeringen varmt om hjärtat att se till att sådana här oegentligheter inte förekommer inom det svenska försvaret, varken inom den militära sektorn, inom det civila försvaret eller inom totalförsvaret i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1987/88:408 om följderna av byggrestriktionerna i bl. a. Stockholmsområdet

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Iréne Vestlund har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att minska de negativa effekter som rådande byggrestriktioner i bl. a. Stockholmsområdet kan få för underleverantörer i regioner där arbetsmarknadsläget är mindre gott, t. ex. i Bergslagsområdet.

Eftersom byggmarknaden var överhettad samtidigt som intresset av att

producera nya bostäder var dåligt, beslutade regeringen den 6 november 1986 att begränsa ombyggnadsverksamheten inom bostadsområdet samt att uppdra till länsarbetsnämnderna i Stockholms resp. Göteborgs och Bohus län att i samråd med en i länen tillsatt särskild delegation begränsa annat byggande än bostadsbyggande. Senare har regeringen beslutat förlänga tiden för begränsningsåtgärderna t. o. m. år 1989.

I nämnda beslut har regeringen överlåtit åt länsarbetsnämnderna att i samråd med den särskilda delegationen prioritera och fatta beslut om byggnadstillstånd för de olika projekten i syfte att medverka till ett vidgat bostadsbyggande.

Jag har blivit informerad om att diskussioner förekommer i länsarbetsnämnd och delegation om i vilken utsträckning regeringsbeslutet kan anses medge att byggnadstillstånd i större utsträckning än hittills beviljas för sådana arbeten som kommer till stånd med material och arbetskraft från andra delar av landet. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden är jag för närvarande inte beredd att vidta några åtgärder.

Tredje vice talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

13 § Svar på frågorna 1987/88:394 och 417 om prästvigning av kvinnor i Göteborgs stift

Anf. 33 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig hur länge jag tänker acceptera att biskopen i Göteborg inte följer andan i landets lagar. Anledningen är att en kvinna vägrats prästvigning i Göteborg, trots att hon antagits för tjänstgöring i stiftet.

Torgny Larsson har frågat vilka möjligheter domkapitelslagen och övrig lagstiftning ger domkapitlet att behandla och fatta beslut i detta ärende.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Sedan 1959 har kvinnor tillträde till prästämbetet i svenska kyrkan. Den nuvarande biskopen i Göteborg har emellertid, enligt grunderna för 1982 års riksdagsbeslut om upphävande av den s. k. samvetsklausulen, rätt att stå fast vid sin ståndpunkt att inte medverka vid prästvigning av en kvinna. Riksdagen ansåg dock att kyrkans egna organ måste finna lösningar på problemen i Göteborgs stift.

Domkapitelslagen anvisar en sådan lösning. "Har biskopen förfall -- -- tillkommer det stiftets domkapitel att för prästvigning anlita biskop i annat stift." Det var denna möjlighet som 1986 års kyrkomöte tog fasta på, då det uttalade att "biskopen i Göteborg kan medverka till en positiv öppning i den låsta situationen genom att själv utnyttja rätten att träda åt sidan och medge annan biskop att prästviga i Göteborgs stift".

Därtill kommer nu beslutet vid 1987 års kyrkomöte. Den nya ordning för prästvigning som då antogs förutsätter att denna skall ske i stiftets domkyrka och att "vid förfall för biskopen tjänstgör annan biskop som domkapitlet har anmodat".

Enligt uppgift lär frågan nu komma upp till ny behandling i Göteborgs domkapitel. Det är i så fall något mycket positivt. Domkapitlet har då möjlighet att välja den väg som domkapitelslagen och kyrkans ordning för prästvigning anvisar.

Anf. 34 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack, Bo Holmberg, för svaret.

Andemeningen har jag tidigare lärt känna i tidningar. Det är väl inte så ofta som en enkel fråga får så direkta och snabba reaktioner från departementets sida.

Många människor har hört av sig till mig, och jag utgår ifrån att somliga också har hört av sig till departementet och uttryckt sin glädje över att ministern nu har tagit bladet från munnen och talat klarspråk. Fortfarande tycker jag att civilministern kunde ha uttryckt sig ännu klarare. Det är emellertid tragiskt att jag som ledamot av riksdagen skall behöva stå här och tacka för självklarheter: att landets lagar skall gälla alla och överallt. Den grundläggande frågan, om Sverige skall ha kvinnliga präster, är ju färdigdiskuterad. Vi är ju överens på den punkten. Men i praktiken har det i alla fall hittills inte gällt Göteborg. Kvinnor därifrån har nödgats invigas till prästyrket i ett annat stift och av en annan biskop än Göteborgs. Kvinnorna har känt sig förnedrade av detta.

Vid det tillfälle som nu är aktuellt har dessutom två manliga kamrater mer eller mindre hotats av biskopen när de ville följa sin kvinnliga kamrat till Skara för prästvigning där.

Ett par frågor till Bo Holmberg. Kan civilministern acceptera att biskopen agerar på detta sätt? Den andra frågan lyder: Vilken är Bo Holmbergs definition av förfall? Sammanfaller definitionen med departementsuttalanden som man har kunnat läsa om i tidningarna? Förfall för biskopen skulle då inte bara gälla vid sjukdom utan även i ett sammanhang som detta. Den tredje frågan lyder: Tänker Bo Holmberg ta ett samtal med regeringens representant i domkapitlet och klargöra sin inställning för henne?

Anf. 35 TORGNY LARSSON (s):

Herr talman! Även jag ber att få tacka civilministern för svaret.

I svaret står det: "Enligt uppgift lär frågan nu komma upp till ny behandling i Göteborgs domkapitel." Jag tycker mig kunna konstatera att mönstret känns igen sedan många år tillbaka. För min del tror jag ingenting förrän beslutet är fattat i Göteborgs domkapitel. Det är häpnadsväckande, för att inte säga upprörande, att domkapitlet i Göteborg trots kyrkomötets beslut fortfarande hindrar kvinnor att prästvigas i Göteborg. Jag vet att vreden över denna diskriminering nu växer sig allt starkare. Som det sägs i svaret och som det framgår klart av den nyligen antagna kyrkohandboken skall prästvigning äga rum i stiftets domkyrka. Kan inte biskopen utföra denna handling åligger det domkapitlet att vidtala annan biskop.

Nu har en av regeringen utsedd ledamot av domkapitlet inför massmedia sagt, att eftersom biskopen är så hårt pressad i denna fråga, har hon för sin del inte velat medverka till att en kvinna nu kan bli prästvigd i Göteborg. Är detta ett rimligt skäl för domkapitlets beslut? För min del anser jag inte detta.

Jag skulle gärna vilja veta vad kyrkoministern säger på den punkten. Vad innebär den ed som domkapitelsledamöterna har avlagt? Är den omständigheten att man tycker synd om biskopen ett skäl för att inte följa gällande lag?

Anf. 36 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag tycker för det första att det är förnedrande för svenska kyrkan att en svensk biskop fortfarande vägrar att viga en kvinna. För det andra tycker jag att detta, ur jämställdhetssynpunkt är förnedrande för kvinnorna. För det tredje är det obegripligt för vanligt folk att man i ett statskyrkosystem fortfarande kan ha en ordning där en biskop och även ett domkapitel inte medverkar till vigning av kvinnliga präster.

I mitt svar i dag har jag pekat på en möjlig utväg för domkapitlet att komma ifrån den trista situation som i många år har rått i Göteborgs stift. Jag har också i mitt svar, Margitta Edgren, tagit upp frågan hur man kan förfara vid förfall av biskop. Kyrkomötet har i sina båda beslut 1986 och 1987 gjort den tolkningen att biskopen i Göteborg kan träda åt sidan i sådana här fall. Man har därför beslutat om en ordning som gör det möjligt för domkapitlet att tillkalla en biskop från ett annat stift. Lagstiftningen kan ibland vara juridiskt krånglig, men på den här punkten tycker jag att den är klar och lättbegriplig.

Domkapitlet har, Margitta Edgren, inte bara en utan två av regeringen utsedda representanter. Jag kommer att se till att båda dessa representanter får det svar som jag här i riksdagen har lämnat i dag.

Till Torgny Larsson vill jag säga att de två av regeringen valda ledamöterna skall tillsammans med de andra följa stadgade bestämmelser och uppsatta mål för deras ämbete. De skall inte ta några ovidkommande hänsyn i sin ämbetsutövning.

Anf. 37 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag vill bli trodd när jag säger att jag respekterar att biskopen i Göteborg som privatperson har den uppfattning om kvinnliga präster som han har. Människor är olika och kan ha olika tro. Men när biskopen i Göteborg upphöjer sin tro till monopol och därmed i sin tur inte respekterar oss menar jag att man måste reagera, för våra lagars skull, för kvinnornas skull och inte minst för kyrkans skull.

Jag vill också peka på att man i Världskyrkorådets regi just har startat ett projekt som heter "Kyrkor i solidaritet med kvinnor". I det projektet medverkar svenska kyrkan tillsammans med alla frikyrkor, och där skall bedrivas ett gemensamt arbete. Men det är inte möjligt för oss att från svensk sida delta i detta arbete, om vi inte själva sopar framför vår egen dörr.

Anf. 38 TORGNÝ LARSSON (s):

Herr talman! Bertil Gärtner har i TV uppgett att man nästa år, då han fortfarande är i tjänst, kommer att vara beredd att medverka till prästvigning av kvinnor i Göteborgs domkyrka. Detta har framställts som något mycket positivt, men det är det inte. Det är helt i linje med den vanliga förhållningsteknik som vi som är verksamma i Göteborgs stift väl känner till. Jag skulle kunna nämna åtskilliga exempel på den.

Prot. 1987/88:91
24 mars 1988

Om restaurangverksamheten i studentkårs-ägda lokaler

Redan 1972 begärde en kyrkoherde i Göteborg att en kvinnlig präst skulle få tjänstgöra som semestervikarie. Som vanligt blev svaret från biskopen: Vänta ett år!

Denna förhållningstaktik är oacceptabel.

Jag vill fråga kyrkoministern ännu en gång: Är det möjligt att säga nej till prästvigning av Christina Eriksson, som kvinnan heter, i Göteborg i år mot att få ett domkapitellöfte om att tre kvinnor skall prästvigas i Göteborg nästa år? Är en sådan här fråga verkligen förhandlingsbar?

Anf. 39 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Låt mig till sist säga att jag tycker att det är positivt med den opinionsbildning som man kan märka främst i Göteborg men också i landet i övrigt. Det kommer att bli en uppvaktning från väldigt många präster till biskopen, och jag noterar de initiativ som har tagits av socialdemokraterna och andra politiska partier i Göteborg att hos domkapitlet peka på möjligheten för domkapitlet att åstadkomma en vigning.

Sammanfattningsvis vill jag säga att lagen i Sverige är skriven sådan att biskop Gärtner med sitt samvete och sin inställning inte behöver viga en kvinnlig präst i Göteborgs stift. Men lagen är också skriven sådan att domkapitlet vid förfall kan tillkalla annan biskop. Kyrkomötet har tolkat detta så, med en speciell hänvisning till situationen i Göteborgs stift, att domkapitlet kan ta biskop från annat stift för att åstadkomma en prästvigning.

Tydligare än så tycker jag inte att lagstiftningen och tågordningen kan bli egentligen. Det ankommer nu på domkapitlet att fatta sitt beslut.

Anf. 40 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack, Bo Holmberg, om igen! Jag menar att Bo Holmberg också har vidimerat följande citat ur ett uttalande från civildepartementet: "Om biskopen av ett eller annat skäl meddelat att han inte kan viga en präst som domkapitlet antagit till tjänst i stiftet, så är det förfall i vanligt språkbruk. Har biskopen inte förfall, är det hans ämbetsplikt att också viga kvinnan till präst."

Anf. 41 TORGNY LARSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka kyrkoministern och konstaterar att domkapitlet under alla omständigheter har ett självständigt ansvar att handlägga denna fråga i enlighet med gällande lag.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:407 om restaurangverksamheten i studentkårsägda lokaler

Anf. 42 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Gullan Lindblad har fråga mig om jag ämnar framlägga något förslag i enlighet med propositionen 1986 som ger möjlighet till driftavtal för s. k. L-restauranger och när ett sådant förslag kan förväntas.

Sedan riksdagen godkänt vad som förordades i 1985/86 års budgetproposition i fråga om subventioneringen av restaurangverksamhet i lånefinansierade studentkårslokaler uppdrog regeringen i juni 1986 åt byggnadsstyrelsen att utarbeta nya riktlinjer för driftavtal m. m. för verksamheten.

Enligt vad jag har erfarit kommer byggnadsstyrelsen att inom kort redovisa sitt uppdrag. Min avsikt är att föreslå regeringen att ge byggnadsstyrelsen ett bemyndigande att fr. o. m. budgetåret 1988/89 använda de nya riktlinjer som kan bli aktuella.

Anf. 43 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Som utbildningsministern ju väl känner till, drivs en del restaurangverksamhet vid våra universitet och högskolor av studentkårerna, bl. a. vid Tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers i Göteborg, Sparta i Lund och filosofiska fakulteten i Göteborg.

Anledningen till att jag har tagit upp den här frågan är att representanter för studentkåren vid Tekniska högskolan har tagit kontakt med mig för att om möjligt få ett besked om när frågan kommer till en lösning. Den är ju nu av relativt gammalt datum.

Redan 1984 uppdrog regeringen till statskontoret att göra en översyn av subventioneringssystemet, och 1986 fick byggnadsstyrelsen ett uppdrag att utarbeta driftavtal. Jag har i min hand en skrivelse från byggnadsstyrelsen, som redan i maj 1987 kom med två alternativa förslag. Studenterna har naturligt nog blivit otåliga, eftersom man vid upprepade tillfällen har gjort uppvaktningar, bl. a. hos utbildningsministerns statssekreterare.

Jag är naturligtvis glad och tacksam över det besked som jag nu fått, och jag önskar verkligen att utbildningsministern skall ha framgång med sin framstöt hos byggnadsstyrelsen. Det rör sig inte om några stora pengar – såvitt jag kan förstå är det fråga om 30–40 milj. kr. – och studenterna väntar otåligt på ett besked.

Men tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1987/88:410 om kursplanen för ämnet samhällskunskap på gymnasiet

Anf. 44 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Anita Bråkenhielm har frågat försvarsministern om vilka åtgärder han ämnar vidta med anledning av att skolöverstyrelsens förslag till kursplan för ämnet samhällskunskap i gymnasiet inte innehåller något kunskapsmål innefattande upplysning om den svenska säkerhetspolitikens mål och medel. Eftersom det inom regeringen är jag som har hand om gymnasiefrågor har frågan överlämnats till mig för besvarande.

Jag vill först allmänt nämna att kursplaner består av tre delar, nämligen mål, huvudmoment och kommentarer. De två första delarna, som dels är av övergripande natur, dels är bindande föreskrifter, fastställs av regeringen

efter förslag av skolöverstyrelsen. Kommentarer, som är mera preciserade och av rådgivande karaktär, utformas av skolöverstyrelsen.

De nu gällande kursplanerna i samhällskunskap har i stort sett varit oförändrade sedan gymnasiereformen 1965. I ett förslag till ny kursplan har skolöverstyrelsen bifogat kommentarer, som skolöverstyrelsen avser utfärda om regeringen fastställer föreslagna mål och huvudmoment. Därvid anger skolöverstyrelsen, när det gäller Anita Bråkenhielms fråga, som innehållsexempel "Den svenska säkerhetspolitikens mål och medel: analys av de inbördes sambanden mellan säkerhetspolitikens olika delar såsom totalförsvaret, utrikes- och försvarspolitik, handels- och biståndspolitik, Folkkräft, samt Fredsrörelser och andra icke-statliga organisationers arbete för fred, rättvisa samt mänskliga fri- och rättigheter."

Förslaget bereds för närvarande i regeringskansliet, och jag räknar med att senare i år återkomma till regeringen med mitt förslag.

Anf. 45 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Det var faktiskt en tanke bakom att jag ställde min fråga till försvarsministern. Jag vet mycket väl att gymnasiefrågor handhas av utbildningsministern, men jag var intresserad av att höra om försvarsministern tänkte vidta några åtgärder för att svenska ungdomar skulle få lära sig någonting om försvars- och säkerhetspolitiken. Det tänkte han uppenbarligen inte, eftersom han överlämnade frågan till utbildningsministern.

Redan i höstas framförde överbefälhavaren – därtill inspirerad av värnpliktskonferenser under ett flertal år – en oro över att svenska ungdomar meddelar att de får en dålig information i skolan om försvaret och om säkerhetspolitiken. "Informationen har, enligt de värnpliktigas uppfattning," – skriver överbefälhavaren till skolöverstyrelsen – " varit bristfällig, osaklig och ibland obefintlig. I vissa fall har enbart andra länders krigföring och försvar diskuterats".

Efter det att överbefälhavarens skrivelse gått in till skolöverstyrelsen har alltså förslaget till ny kursplan utfärdats. Det är alldeles riktigt som utbildningsministern säger, att i de rådgivande kommentarerna finns det allmänt skrivet om sambandet mellan de olika delarna i utrikespolitiken osv. Men de rådgivande kommentarerna är inte på något vis bindande.

Nu i vår har totalförsvarets chefsnämnd skrivit till regeringen och bett att man skall lägga till ett par ord i den bindande kursplanen. Där det enligt förslaget står "förutsättningarna för internationell utveckling och samlevnad, orsaker till konflikter och drivkrafter bakom militära rustningar, strävanden till konfliktlösning och samverkan mellan länder och folk" skulle man lägga till orden "den svenska säkerhetspolitikens mål och medel".

Jag vill fråga om utbildningsministern är beredd att lägga till dessa ord i kursplanen.

Anf. 46 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bara i korthet nämna att jag ganska snart skall sammanträffa med överbefälhavaren. Han avser då att framföra sina synpunkter på hur försvaret behandlas i skolans undervisning i samhällskunskap.

Anf. 47 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Inte bara överbefälhavaren utan även totalförsvarets chefsnämnd, som är en imponerande mängd personer med mycket viktiga uppgifter i både fred och krig, har redan skriftligt framfört sina synpunkter till utbildningsministern. De har endast bett om detta lilla tillägg om den svenska säkerhetspolitikens mål och medel till denna allmänna skrivning i kursplanen om orsakerna till krig och rustningar, samlevnad, strävanden efter konfliktlösning, osv. Jag tycker att utbildningsministern i dag skulle vara beredd att svara på om regeringen tänker lägga till en sådan skrivning i kursplanen.

Anf. 48 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lärarna har en stor frihet att själva avgöra hur de skall disponera sitt stoff. Men jag tycker inte att det kan skada att ha med de meningar som Anita Bråkenhielm har angett.

Anf. 49 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Jag vill uttrycka mitt stora tack och min aktning för utbildningsministern för att han här på detta sätt vågar göra denna deklaration.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1987/88:392 om remissbehandlingen av viss departementspromemoria

Anf. 50 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Anne Wibble har frågat mig om skälen för den korta remisstiden för promemorian (Ds 1988:12) En femte AP-fondstyrelse.

I en proposition i höstas om ändringar av reglementet för allmänna pensionsfonden (prop. 1987/88:11, NU 10, rskr. 111) aviserade jag inrättandet av en femte AP-fondstyrelse med i huvudsak samma inriktning och uppgifter som den fjärde fondstyrelsen och med samma regler. Jag nämnde då att arbetet med att utforma förslaget pågick inom finansdepartementet. I riksdagsbehandlingen av propositionen förekom motioner från samtliga oppositionspartier. Majoriteten av utskottet uttalade sig positivt för inrättandet av en femte AP-fondstyrelse.

Den promemoria som nu remitterats innehåller i huvudsak förslag till tekniska lösningar helt i överensstämmelse med vad som aviserats i den proposition jag nämnt. Med hänsyn till att förslaget bekantgjorts långt tidigare anser jag att den korta remisstiden i detta fall är försvarlig.

Anf. 51 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Johansson för svaret. Frågan om inrättande av en femte AP-fond är starkt kontroversiell, och vi i folkpartiet ogillar den djupt. Vi betraktar den som ett ytterligare socialise-

ringsförsök. Regeringen vet detta. Regeringen vet också att flertalet människor i Sverige faktiskt ogillar fortsatta socialiseringar. Då är det särskilt fullt att bete sig som man har gjort med detta förslag.

Det finns ett gammalt citat från Gunnar Sträng som jag vill läsa upp. "Steg för steg skall man socialisera detta samhälle. Men man skall inte basunera ut detta på gator och torg där det så lätt kan misstolkas."

Den PM som min fråga handlar om är en liten stencil på 27 sidor. Det mesta i den är en historisk tillbakablick. Sex sidor handlar om det egentliga förslaget. Denna PM skickades ut på remiss den 25 februari. De få som fick yttra sig fick 15 dagar på sig.

Nu säger statsrådet Johansson att förslaget bekantgjorts redan i höstas. Det är sant. Men remissbehandlingen är faktiskt inte till för att bekantgöra existensen av olika förslag utan för att man skall få in synpunkter och reaktioner på den konkreta utformningen av dem.

Alldeles nyss utkom en ny utgåva av en liten skrift som heter Propositionshandboken. I denna skrift står det en del om remissförandet. Om remisstiden står det att det i allmänhet finns en tendens att ta mer hänsyn till departementets egen planering än till remissinstanserna och att därmed göra remisstiden för kort. Som huvudregel gäller att remisstiden inte bör vara kortare än tre månader. Tre månader – i det här fallet var det alltså fråga om femton dagar. För mig är det uppenbart att den korta remisstiden har valts medvetet, därför att socialdemokraterna vill undvika kritik och debatt om detta förslag.

Anf. 52 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag förnekar bestämt att det skulle finnas något annat skäl till att remisstiden blev kort än att arbetsbelastningen var sådan att tidsplanen inte möjliggjorde en lång remisstid – man skulle hinna lägga fram en proposition i tid till riksdagen. De här antydningarna om att det skulle vara fråga om någon sorts kupp, därför att frågan är kontroversiell faller, som jag ser det, på sin egen orimlighet.

Tvärtom gick vi faktiskt ut i november månad i höstas och aviserade i den proposition som vi då lade fram till riksdagen vad som var vår uppfattning i denna fråga och vår planering. Frågan ventilerades och diskuterades först i utskottet, och sedan voterade man också här i riksdagen om huruvida en femte AP-fond skulle inrättas eller inte. Därefter har denna promemoria i huvudsak utformats i enlighet med dessa tankegångar; detaljerna har beskrivits i promemorian. När detta har varit bekant ända sedan november månad så kan det inte vara ett sätt att försöka smyga igenom någonting, Anne Wibbe, även om jag håller med om att remisstiden för de här detaljförslagen har varit ganska kort.

Anf. 53 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! I den proposition som statsrådet Johansson refererade till stod det mycket allmänt om inrättandet av en femte AP-fond. Men i den promemoria som det nu handlar om så finns det faktiskt en hel del konkreta förslag, bl. a. om en automatisk ökning av det kapital som tilldelas den fjärde och den femte AP-fonden. Det finns helt uppenbart flera frågor som inte

någon som läst höstens proposition haft någon möjlighet att känna till. Jag vill därför fråga varför inte exempelvis Industriförbundet eller Småföretagarnas riksorganisation eller Företagareförbundet har fått möjlighet att yttra sig över det här förslaget. Det kan inte rimligen vara så, att statsrådet Johansson tror att dessa organisationer inte har många synpunkter på förslag som innebär ett ökat kollektivt ägande i samhället.

Anf. 54 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Listan över remissinstanser är framtagen enligt vedertagna normer och där finns Svenska arbetsgivareföreningen med, eftersom den så att säga representeras i AP-fondstyrelserna. Det har faktiskt kommit en hel del andra synpunkter också som vi har beaktat, och sedan har ju riksdagen alltid möjlighet att inhämta ytterligare synpunkter, om man skulle finna att så skulle vara befogat.

Anf. 55 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag vill ändå påminna Bengt K Å Johansson om vad som står i den här propositionshandboken. Där står det att remisstiden normalt skall vara tre månader, och det är alldeles uppenbart att två veckor är en kortare tid än tre månader. Jag skulle gärna vilja veta, eftersom det tydligen är så kolossalt bråttom med att lägga fram detta förslag, vilka skälen är som gör att det är så kolossalt bråttom. Annars hade man utan vidare kunnat förlänga remisstiden och dessutom få en ordentlig genomgång på departementet av de remissvar som kommit in, vilket jag förmodar att man nu inte kommer att kunna klara. Därmed har hela remissomgången, den lilla remissomgång som skett, varit till ingen nytta alls.

Anf. 56 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Det är faktiskt så att vi har haft alla möjligheter att gå igenom remissyttrandena. Det har vi också gjort, och vi har tagit del av synpunkterna. Dessutom känner Anne Wibble till att det har kommit synpunkter vid sidan av remissförfarandet. Men det är ju så att den här frågan inte är helt ny, Anne Wibble. Som jag sade var det faktiskt så att principfrågan, huruvida man skulle ha en AP-fond eller inte, om det var viktigt huruvida man skulle ha en fortsatt riskkapitalförsörjning till AP-fondssystemet, var uppe till en ganska utförlig behandling i riksdagen i höstas.

Då kan inte den allmänna regel om tre månaders remisstid som Anne Wibble här lutar sig mot vara alldeles avgörande. I så fall skulle hela propositionspaketet, inkl. den proposition som behandlades i höstas, beaktas i sammanhanget.

Anf. 57 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Om man skall tro på vad Bengt K Å Johansson säger nu, är egentligen hela remissförfarandet onödigt – frågan behandlades ju enligt honom tillräckligt utförligt i höstas.

Det underlag som då fanns i propositionen var, om jag inte minns alldeles fel, en sida text där det stod att regeringen avsåg att återkomma med förslag om en femte AP-fond.

Jag tycker att en sådan hantering av en så viktig fråga för det framtida ägandet av svenskt näringsliv är uppseendeväckande bristfällig. Jag kan inte heller förstå och har inte fått något tillfredsställande svar på frågan varför det är så bråttom att lägga fram detta förslag nu.

Anf. 58 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag har, Anne Wibble, för avsikt att lägga fram en proposition för riksdagen inom den utmätta propositionstiden.

Anf. 59 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är en i och för sig utomordentligt lovvärd ambition, som jag önskar att fler regeringsledamöter ville ta fasta på. Men i den här frågan kan man faktiskt med fördel vänta ett helt år eller kanske helt och hållet skrinlägga förslaget.

Anf. 60 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Det kan vara Anne Wibbles uppfattning att det är så. Den frågan var faktiskt uppe till diskussion och votering i höstas, i december månad. Därför behöver vi inte diskutera det nu, men det är min mening att det är bra att lägga fram detta förslag nu, så att riksdagen kan ta ställning till det.

Anf. 61 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Då återkommer jag till det jag sade tidigare: Om detta är statsrådet Johanssons uppfattning är hela remissförfarandet fullständigt ointressant. Regeringen har tydligen redan bestämt sig för att lägga fram detta förslag.

Då kan jag väl förstå att man väljer att ha så kort remisstid och så få remissinstanser. Men jag tycker att det är en utomordentligt olämplig hantering av en viktig principiell fråga för svenskt näringsliv.

Anf. 62 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Regeringen lade faktiskt inte fram något förslag i höstas om inrättande av en femte AP-fond. Däremot uttalade regeringen uppfattningen att det var en lämplig väg att gå vidare på.

Anne Wibbles parti yrkade avslag på att en sådan proposition skulle läggas fram, och det voterade riksdagen om. Är det någon som har tagit ställning i förtid är det Anne Wibble och hennes parti – inte jag.

Anf. 63 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag tycker att statsrådet Johansson motsäger sig själv. Först säger han att det egentligen inte behövs någon remissbehandling därför att frågan bekantgjordes redan i höstas. Sedan beskyller han oppositionen för att ha tagit ställning i denna fråga.

Självfallet har vi i många principiella frågor en grundläggande uppfattning som inte på något sätt hänger samman med om regeringen tycker eller tänker någonting. Om sådana förslag aviseras är det självklart att vi går emot dem.

Vad jag ville med min fråga var att undersöka varför regeringen inte har

begärt in och gett tillräcklig tid för synpunkter från icke politiska instanser – t. ex. de företag som skall leva i den verklighet som kommer att förändras högst avsevärt om regeringens förslag går igenom. Det är sådant som ett remissförfarande faktiskt är till för att ge synpunkter på.

Anf. 64 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag tycker att det är Anne Wibble som motsäger sig själv.

Vi har deklarerat en avsikt. Den har Anne Wibble och hennes parti motsatt sig att vi skulle fullfölja, och det har faktiskt riksdagen voterat om.

Vi fullföljer vår avsikt och har lagt fram de detaljförslag som är kopplade direkt till det förslaget. Det är detta som ju kommer.

Mot bakgrunden av vad jag tidigare sagt om vårt intresse av att lägga fram den här propositionen i vår, tycker jag att den korta remisstiden var försvarlig.

Anf. 65 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Vi fullföljer, säger statsrådet Johansson. Ja, men ni är uppenbarligen ointresserade av att få in synpunkter från de organisationer eller de enskilda företag som representerar verkligheten. Det är en sak att ha en politisk debatt. Jag menar emellertid att remissförfarandet i viktiga, verklighetsanknutna frågor är till för att ge regeringen eller andra beslutsfattare saklig information.

Frånsett politiska motsättningar bör alla beslutfattare ha en riktig information. Det remissförfarande som regeringen har möjliggjort i denna fråga, ger inte utrymme för att man skall kunna få någon sådan saklig information. Det är att beklaga. Jag har därför dragit slutsatsen att regeringen i denna fråga minst av allt vill ha en saklig diskussion om förslagen.

Anf. 66 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Den slutsatsen är felaktig.

Anf. 67 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag tror att statsrådet Johansson och jag aldrig kommer att bli överens i denna fråga. Jag tycker emellertid inte att statsrådet på ett tillfredsställande sätt har kunnat försvara det faktiska agerandet i remissförfarandefrågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1987/88:395 om PK-bankens service till pensionärer och statligt anställda

Anf. 68 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Anne Wibble har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtagit för att motverka att PK-banken genom avgifter fördyrar sin service till pensionärer och statligt anställda.

Enligt överenskommelse med PK-banken betalar staten ut pensioner och löner via s. k. personkonton i PK-banken. PK-banken har fått uppdraget att förmedla denna överföring kostnadsfritt. Någon avgift för det besked som varje månad skickas till kunden om att inbetalning skett på dennes personkonto skall alltså inte tas ut enligt överenskommelsen.

En annan sak är att PK-banken beslutat införa en avgift på de besked om verkställda betalningsuppdrag som man löpande skickar till kunden när denne utnyttjar personkontot för utbetalningar. Kunden kan dock välja att avstå från löpande avisering och får då i stället en kostnadsfri avisering för samtliga utförda betalningsuppdrag under månaden. Kunden har också möjlighet att utan avgift överföra medlen till annan bank. Att PK-banken infört en avgift av detta slag anser jag vara en fråga om det lämpliga i att banker i allmänhet avgiftsbelägger sina tjänster i allt större utsträckning.

Anf. 69 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, även om det faktiskt inte var något svar.

Min fråga ställdes mot bakgrund av att statsrådet Johansson flera gånger har uttalat sig negativt om bankernas höga avgifter på både det ena och det andra. Statsrådet har faktiskt uppmanat kunderna att reagera mot nya avgifter och pålagor. Många kunder har tagit fasta på det. Jag förmodar att Bengt K Å Johansson själv har fått en del propåer, och jag har fått några.

När utbetalning av pensioner och statliga löner övergick till personkonton via PK-banken, sades det att kontoinnehavarna skulle få kostnadsfri bekräftelse på varje utbetalning. Det utlovades också saldobesked vid varje sådan utbetalning. Saldobeskedet har tagits bort sedan dess. Nu har PK-banken aviserat att även utbetalningsbeskeden skall kosta pengar. Man skall få välja mellan att antingen inte få något utbetalningsbesked i retur eller behålla nuvarande service. Det förstnämnda alternativet kallas för basservice, trots att det knappast tycks vara fråga om någon vidare service. Att behålla den nuvarande servicen kommer att kosta 5 kr. per gång. Man tvingas välja mellan två dåliga alternativ. För den händelse att man inte får något utbetalningsbesked i retur, har man inget kvitto på sin betalning.

Staten är PK-bankens största kund, för att inte säga ägare. Det var därför jag frågade statsrådet Johansson vad han har gjort för att motverka en sådan här fördyring av PK-bankens service till pensionärer och statligt anställda.

Av svaret framgår faktiskt att statsrådet Johansson egentligen är glad över att det inte kostar något att få besked om inbetalning av löner och pensioner. Det är ju fantastiskt. Det var emellertid inte något svar på min fråga, nämligen om statsrådet Johansson har gjort något för att undvika den fördyring och försämring som sker, eller om han avser att göra någonting.

Anf. 70 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Det är viktigt att skilja mellan den överföring till personkonto som sker till de statligt anställda i deras egenskap av statsanställda och i vilken utsträckning man sedan utnyttjar sitt konto för transaktioner, på samma sätt som man kan göra med alla andra konton. Jag har angett att det tillkommer var och en att få sina pengar överförda till något annat, om man är

missnöjd med den service som man får på dessa punkter.

Jag vill gärna säga att jag inte generellt är emot avgifter av alla slag. Jag menar att det kan finnas behov av en differentiering av servicen och att det då inte är självklart att de som har lån och så att säga sätter in pengar skall betala all service. Jag har också sagt att kunderna självfallet skall utnyttja sin rätt att väga bankers olika service mot varandra. Men jag anser det inte vara min uppgift att väga den ena bankens service mot den andras och säga att den är bra eller dålig. Det får kunderna avgöra, om staten såsom storkund på den här punkten kan garantera att den överföring som sker från statens sida inte avgiftsbeläggs.

Anf. 71 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Frågan gällde ju inte avgifter eller inte avgifter för olika typer av service, utan min fråga ställdes mot bakgrund av att statsrådet Johansson har uppmanat bankernas kunder att reagera och agera. Eftersom då staten är PK-bankens största kund har jag frågat, och jag upprepar den frågan: Vad har staten gjort själv för att påverka avgifter eller icke avgifter?

Anf. 72 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Nu tycker jag att Anne Wibble rör till det. Staten är kund i den meningen att vi har ett avtal med PK-banken om att den skall utföra vissa tjänster åt staten. Dit hör att överföra medel till de konton som de statsanställda har. Sedan är den som har ett sådant personkonto kund gentemot PK-banken. Där har uppenbarligen införts en differentierad service, beroende på i vilken utsträckning man gör transaktioner på detta konto. Det är samma situation för PK-banken som för andra banker, om man flyttar över sina medel till en annan bank. Det tillkommer inte mig att föra diskussionen huruvida den ena banken är fördelaktigare än den andra.

Anf. 73 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Det är uppenbarligen så, som statsrådet Johansson också sade, att det finns ett avtal mellan staten och PK-banken om utbetalning just via sådana här personkonton. När det avtalet ursprungligen träffades ingick – huruvida det formellt angavs i avtalet eller inte vet jag inte – att man skulle få saldobesked och utbetalningsbesked. Statsrådet Johansson har själv hänvisat till att man inom regeringen är glad åt att besked om inbetalning inte kostar några pengar för de enskilda människorna. Jag tycker att det är utomordentligt ologiskt, om man inte då kan ha synpunkter på huruvida besked om saldo eller utbetalning skall kosta pengar eller inte.

Anf. 74 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Anne Wibble måste väl inse att det inte är fråga om en relation mellan staten, som för över lönen till ett konto, och PK-banken när det gäller att avgöra i vilken utsträckning som den differentierade service som sedan sker mellan banken och kunden skall vara avgiftsbelagd eller inte. Det måste vara en fråga mellan kunden och banken eller mellan kunden och bankerna, eftersom man kan byta bank.

Prot. 1987/88:91
24 mars 1988

*Om information om
regler för ombyggnad
av ålderdomshem*

Jag upprepar att jag, när jag har uttalat mig om avgifter, har sagt att kunden skall avgöra genom att väga bankernas debiterade kostnader mot varandra och utnyttja sin position som kund. Den uppmaningen kvarstår.

Anf. 75 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Skall jag tolka Bengt Johansson på det sättet att staten är kund vid inbetalningstillfället och att statsrådets ambition inskränker sig till att vara glad över att det inte kostar någonting för de enskilda individerna att få besked om att inbetalning av lån eller pension har skett?

I övrigt är han ganska ointresserad av vad det kostar eller inte kostar.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1987/88:402 om information om regler för ombyggnad av ålderdomshem

Anf. 76 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Karl-Göran Biörsmark har frågat socialministern varför kommunerna inte har fått skriftligt meddelande från socialstyrelsen angående de nya reglerna vid ombyggnad av ålderdomshem.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Riksdagen fattade den 15 maj 1987 beslut om nya regler för ombyggnad av ålderdomshem.

Det är en uppgift i första hand för bostadsverket att informera om de regler för den statliga bostadslångivningen som numera gäller. Enligt vad jag har inhämtat har bostadsverket distribuerat förordning och föreskrifter till kommuner och andra berörda. Länsbostadsnämnderna har bl. a. på konferenser i de olika länen informerat om reglernas tillämpning. Vidare har bostadsstyrelsen sammanställt exempel på hur ålderdomshem kan byggas om. Resultatet av detta arbete har redovisats i olika sammanhang och kommer enligt vad jag har erfarit att publiceras inom kort.

De nya reglerna för ombyggnad av ålderdomshem påverkar även tillämpningen av bestämmelserna om statsbidraget till social hemhjälp.

Det är socialstyrelsens uppgift att informera om bestämmelserna för statsbidraget. Enligt vad jag inhämtat kommer information i form av ett meddelandeblad att gå ut i dagarna.

Anf. 77 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Bengt Lindqvist för svaret. Det var ju, som det står i svaret, den 15 maj 1987 – alltså för drygt tio månader sedan – som beslutet om ändrade statsbidragsbestämmelser för ombyggnad av ålderdomshem fattades. Under den tid som har förflutit har alltså socialstyrelsen inte i något av sina meddelandeblad berört denna fråga. Det är märkligt!

Även om det i första hand är bostadsverket som skall informera om statsbidragsbestämmelserna är det ju intressant för dem som är socialt

verksamma ute i våra kommuner att snabbt få meddelande om nya premisser för verksamheten – inte minst när det gäller en sådan diskussion som nu förekommer rörande ombyggnad av ålderdomshem.

Det är en ganska förvirrad inställning ute i kommunerna när det gäller denna fråga. Jag har personligen fått många telefonsamtal och brev. Jag har försökt förklara vilka bestämmelser som gäller.

Socialstyrelsen går alltså ut med ca 70 meddelandeblad om året. Nog hade det väl ändå, statsrådet, varit rimligt att man i något av meddelandebladen under dessa dryga tio månader hade tagit upp frågan och informerat om vilka bestämmelser som gäller och vad de innebär.

Statsrådet säger ju i slutet av sitt svar att det är socialstyrelsens uppgift att informera om bestämmelserna för statsbidraget och att meddelande skall komma ut "i dagarna". Det är väl ändå litet väl lång tid när det skall behöva gå tio månader innan det lämnas information?

Anf. 78 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Ändringar i bostadslångivningen är ju i första hand en fråga om bostadspolitiken, och därför är den viktigaste informationen den som lämnas av bostadsverket. Denna har också skett i betryggande ordning, enligt min uppfattning.

Däremot kan jag hålla med herr Biörsmark om att det hade varit önskvärt att socialstyrelsen gått ut med ett meddelande om de konsekvenser för statsbidraget till social hemhjälp som riksdagens beslut också medförde.

Anf. 79 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som jag uppfattar så att även statsrådet har en viss kritik mot handläggningen av ärendet. Jag önskar därför att statsrådet tar upp det här med de berörda för att det inträffade inte skall upprepas utan att så här viktiga beslut – ja, över huvud taget beslut som rör information till kommunfolk – kommer med i de meddelandeblad som socialstyrelsen sänder ut.

Man kan inte låta bli att få en viss misstanke att intresset att informera bland folk som arbetar på socialstyrelsen kanske inte har varit tillräckligt stort. Jag hoppas att så inte är fallet, men jag kan inte riktigt frigöra mig från misstanken att hjärtat inte har varit med när man har skrivit dessa meddelandeblad. Annars skulle säkert informationen ha kommit ut för länge sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1987/88:414 om strålningskapaciteten vid Radiumhemmet i Stockholm

Anf. 80 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Bengt Westerberg har frågat statsministern om orsaken till att regeringen inte vidtagit några åtgärder mot statens förseningar av utbyggnaden av strålningskapaciteten vid Radiumhemmet i Stockholm.

Statsministern har i socialministerns frånvaro överlämnat frågan till mig för besvarande.

Radiumhemmet, som finns på Karolinska sjukhusets område, är en institution som kan komma i fråga för statlig investeringsersättning enligt läkarutbildningsavtalet. Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, den s. k. NUU-nämnden, fick en ansökan om investeringsersättning och har i enlighet med sin instruktion granskat den utbyggnad som Stockholms läns landsting ville göra på Radiumhemmet. Jag har under den korta tid som stått till förfogande inte haft möjlighet att ta del av den skriftväxling som finns i ärendet och kan följaktligen inte bedöma på vilket sätt NUU-nämnden fullgjort granskningsarbetet. Med anledning av den kritik som framkommit har jag emellertid av NUU-nämnden begärt en skyndsam redovisning av handläggningen.

Stockholms läns landsting har i dag sammanlagt nio s. k. bunkrar. Fem finns vid Radiumhemmet, två vid Södersjukhuset och två vid Danderyds sjukhus. Ytterligare två tillkommer nästa år vid Radiumhemmet.

Stockholms läns landsting har i en utredning som var färdig 1984 beräknat ett behov av strålningskapacitet för 90 000 behandlingar år 1988. Numera beräknas vårdbehovet till ca 116 000 strålbehandlingar per år. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ankommer det på landstinget att tillgodose detta behov.

Den huvudsakliga orsaken till den situation som råder i dag är bristen på personal. Det bekräftas av det beslut om personalförstärkningar som styrelsen för nordvästra sjukvårdsområdet tog den 22 mars 1988, ett beslut som kunde ha fattats långt tidigare.

Anf. 81 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lindqvist för svaret.

Det är litet märkligt att statsministern i ett läge som detta inte ställer upp och svarar på denna fråga, när han har åkt land och rike runt och talat om den kris som råder vid Radiumhemmet och riktat beskylldningar åt olika håll. Statsministern har i sjukvårdsminister Gertrud Sigurdsens frånvaro överlämnat frågan till statsrådet Bengt Lindqvist. Det naturligaste hade varit att statsministern själv hade kommit hit och besvarat den fråga som jag har ställt. Jag beklagar att han inte har gjort det.

Det är även litet märkligt, att när Stockholms läns landsting vill diskutera NUU-nämnden med regeringen och vänder sig till socialdepartementet, får landstinget beskedet att det inte är socialdepartementet som har ansvaret för NUU-nämnden. Men när jag ställer frågor till Ingvar Carlsson om NUU-nämnden överlämnas frågorna till socialdepartementet för besvarande.

De problem som framkommit är inte på något sätt nya. Det är väl känt att NUU-nämnden i många sammanhang har bromsat angelägna investeringar vid undervisningssjukhusen. Redan i detta ärende tog det ungefär tre år från det att Stockholms läns landsting närmade sig statsmakterna till det att det första beslutet fattades. Då medgav man bara investeringar i två av de begärda fyra bunkrarna vid Karolinska sjukhuset.

Det är alldeles uppenbart att NUU-nämnden har bromsat utbyggnaden och försvarat omhändertagandet av de patienter som det har varit fråga om.

I går behandlades i socialutskottet ett förslag från bl. a. Britta Bjelle och

flera motionärer som gick ut på att NUU-nämnden skulle avskaffas. Det har tidigare framförts sådana synpunkter från Landstingsförbundet, men regeringen har ännu inte reagerat på Landstingsförbundets skrivelse och de socialdemokratiska ledamöterna i socialutskottet sade i går nej till det förslag som bl. a. Britta Bjelle framförde.

Jag skulle vilja fråga Bengt Lindqvist om han trots allt inte tycker att regeringen borde ha tagit ett större ansvar för denna fråga än vad man faktiskt har gjort.

Anf. 82 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Först och främst vill jag beträffande statsministerns frånvaro säga att han faktiskt har förhinder. Statsministern gjorde bedömningen att det beträffande de frågor som hade ställts, var bättre att en redovisning lämnades i kammaren så snart som möjligt, bl. a. rörande den nu av Bengt Westerberg ställda frågan. Jag vill också erinra om att det blir en stor sjukvårdspolitisk debatt i början av april i kammaren. I den kommer både statsministern och sjukvårdsministern att delta.

Beträffande uppgifterna om när saker och ting inträffade i relationerna mellan Stockholms läns landsting och NUU-nämnden vill jag säga följande. Landstinget ansökte i maj 1983 om fyra bunkrar, dvs. byggnaderna i detta sammanhang. I september 1984 var man överens mellan de båda parterna om att två bunkrar skulle uppföras. Slutbesked, dvs. klartecken, om detta fick man från NUU-nämnden i september 1985. I oktober 1986 togs sedan diskussionen upp om de två utrustningarna för dessa båda bunkrar, och i juni 1987 kom beskedet om att nämnden var beredd att säga ja till dessa båda bunkrar. Det är en något annorlunda skildring än den som Bengt Westerberg gjorde.

Anf. 83 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det är ostridigt att pengar har avsatts långt tidigare och att det är NUU-nämndens hantering av denna fråga som har bromsat investeringarna. Det framgår också av att landstinget har varit berett att sätta av de 75 % av kostnaden som landstinget skall stå för till fyra bunkrar, medan nämnden fram till nu bara har accepterat investeringar i två sådana. För närvarande pågår förhandlingar om en tredje bunker, vilka också har dragit på tiden.

Dessutom är detta ingalunda det enda exemplet på att NUU-nämnden har bromsat investeringar. Vi har under de senaste dagarna fått vittnesmål från flera undervisningsjukhus som pekar i precis samma riktning, inte bara från Stockholms läns landsting utan också från Östergötlands läns landsting och från Göteborgs kommun, som ansvarar för sjukvården inom sitt område.

Får jag fråga statsrådet Lindqvist: Är det inte rimligt att man mot bakgrund av alla dessa historier om hur NUU-nämnden bromsar investeringar avskaffar NUU-nämnden och därmed tillmötesgår Britta Bjelles och andras, däribland framför allt Landstingsförbundets, önskemål på denna punkt?

Anf. 84 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Låt mig erinra Bengt Westerberg om att jag nu har begärt in en skyndsam redovisning av NUU-nämndens handläggning av det aktuella ärendet. Jag vill också hänvisa framåt till den utfästelse som regeringen gör i samband med svaret på Blenda Littmarcks fråga. Vi framhåller att vi skall ta upp frågan om nämndens funktion och arbetssätt till diskussion under den tid som är kvar av nämndens nuvarande avtalsperiod. Därefter får vi se hur vi skall hantera dessa frågor framöver.

Jag vill emellertid säga att det är ställt utom varje tvivel – vilket också understryks av det faktum att både Ingegerd Troedsson och Jan-Erik Wikström i sina tidigare statsrådsutövningar har varit berörda av denna fråga – att staten behöver ha någon funktion av det slag som NUU-nämnden upprätthåller. Det handlar dels om att från statens sida verkligen göra en prövning av hur utrustningen skall se ut vid våra undervisningsjukhus, med hänsyn till både forskning och läkarutbildning, dels om att göra nationella bedömningar av var resurserna skall finnas och av vilken fördelning på de olika sjukhusen en sådan utrustningspolitik skall leda till. Detta är NUU:s funktion. Det är inte alltid en gloriös och tacksam uppgift att göra dessa avvägningar och föra förhandlingar med ofta entusiastiska klinikförestandare och lokala politiker.

Anf. 85 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig sammanfatta positionerna i denna debatt.

För det första tycker jag att det är rimligt att NUU-nämnden avskaffas. Jag instämmer på den punkten i Landstingsförbundets krav. Det är beklämmande när statsrådet Lindqvist talar om entusiastiska klinikchefer när det handlar om att anskaffa utrustning för att hjälpa cancerpatienter. Jag förstår dock efter detta hans yttrande precis hur NUU-nämnden har tänkt i denna fråga.

För det andra bör man se till att NUU-nämnden, fram till dess att den försvinner, inte bromsar nödvändiga investeringar i våra undervisningsjukhus.

För det tredje: Om man är beredd att ta ett kostnadsansvar och dessutom – om jag förstår statsrådet Lindqvist rätt – vill behålla detta, bör det tillses att man inte vägrar att ta detta ansvar, något som Bengt Lindqvist i ett uttalande häromdagen antydde att han tyckte att staten borde göra.

För det fjärde är det allvarligt när statsråd, inkl. statsministern, sprider felaktig information. Både Ingvar Carlsson och Bengt Lindqvist har i de senaste av dessa dagar gjort sig skyldiga till detta.

För det femte är det allvarligt när statsråd skyller ifrån sig. Ge oss hela ansvaret också för NUU-nämnden, så skall vi se till att det händer mera.

Anf. 86 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Den salva som Bengt Westerberg just nu avlossade står inte riktigt i överensstämmelse med den politik som hans partivänner för i landstinget. I september förra året varnade den socialdemokratiska oppositionspolitikern Ola Rask för att vi var på väg in i en kris och att den krisen hade att göra med både personalsituationen och strålningskapaciteten.

Socialdemokraterna har sedan – det var för resten i september – lagt fram ett personalpolitiskt program med en rad åtgärder som sammantaget skulle kosta en och en halv miljard på fem år och som skulle ta itu med det som kanske egentligen är den verkligt stora frågan, nämligen skillnaden mellan de stora behov som föreligger och de personalresurser som faktiskt finns i det här sammanhanget. Det är där vi skulle kunna gå samman, Bengt Westerberg, och samarbeta om en utvecklingsplan för att förbättra personalsituationen.

När det gäller NUU-nämnden har jag sagt att vi skall titta på dess handläggning, men jag är övertygad om att också frågan om ytterligare utrustning kommer att kunna tas upp till prövning.

Anf. 87 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Statsrådet Lindqvist för nu in debatten på andra ämnen, som jag gärna vid tillfälle skall diskutera med honom, t. ex. personalförsörjning och sjukvårdens organisation. Jag tycker inte att det här är rätt tillfälle, för det vi nu diskuterar är statens ansvar i sammanhanget. Jag förstår att Bengt Lindqvist hellre vill diskutera andra saker än just detta, men faktum är att staten i just detta speciella fall har ett större ansvar för att utrustning inte har anskaffats i tillräcklig omfattning än vad landstinget har.

I de synpunkter på organisation och personal som Ola Rask har framfört i Stockholms läns landsting finns det säkert korn som man kan ta till vara, men framför allt borde Ola Rask diskutera med sina partivänner i Östergötland och Göteborg, där han har större möjligheter till inflytande. Vi skall nog klara landstinget och NUU-nämnden, om vi bara får ansvar för att göra det i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1987/88:418 om verksamheten vid nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande

Anf. 88 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Blenda Littmarck har i en fråga ombett statsministern att lämna en redovisning för den s. k. NUU-nämndens direktiv och verksamhet. Statsministern har i socialministerns frånvaro överlämnat frågan till mig för besvarande.

NUU-nämndens direktiv framgår av 1977 års instruktion för nämnden (SFS 1977:433), undertecknad av dåvarande hälso- och sjukvårdsministern Ingegerd Troedsson. Nämnden har, som sin främsta uppgift, att granska och godkänna förslag till byggnadsarbeten och anskaffande av utrustning vid kommunala undervisningssjukhus i de fall där statlig investeringsersättning kan utgå enligt avtal mellan staten och berörda landsting om läkarutbildning och forskning, det s. k. LUA.

NUU-nämnden skall bl. a. ta till vara utbildningens och forskningens intressen med beaktande av sjukvårdens krav, följa planeringen för undervisningssjukhusen och verka för en samordnad och väl avvägd utbyggnad och

Prot. 1987/88:91
24 mars 1988

*Om verksamheten vid
nämnden för undervis-
ningssjukhusens
utbyggande.*

lägga synpunkter på dimensionering, placering och utformning.

NUU-nämnden har från tid till annan utsatts för kritik. Det gällde t. ex. när den dåvarande regeringen inför forskningspropositionen 1981/82:106 behandlade frågan. Ansvarigt statsråd, Jan-Erik Wikström, framförde då – sedan han framhållit högskolans inflytande på investeringsfrågorna – följande:

”För det andra bör man hålla i minnet att staten betalar en ganska stor andel av investeringskostnaderna och har ett allmänt ansvar för att de många gånger dyrbara investeringarna på våra högspecialiserade undervisnings-sjukhus görs på ett ändamålsenligt sätt. NUU har därvid att verka för en väl avvägd utveckling av berörda sjukvårdsenheter med iakttagande av gällande samhällsekonomiska och sjukvårdspolitiska riktlinjer. Mot denna bakgrund och med utgångspunkt i nuvarande avtalssystem menar jag, att NUU:s granskningsarbete är av stort värde.”

I en proposition hösten 1984 redovisade regeringen en uppgörelse med avtalsreglering för samarbetet om läkarutbildningen och forskningen och begärde riksdagens bemyndigande för att kunna godkänna avtalet.

Riksdagen antog detta förslag utan debatt.

I den pågående sjukvårdsdebatten har NUU-nämnden åter utsatts för kritik, främst från företrädare för berörda landsting och kliniker.

Det finns anledning att närmare undersöka det skäliga i denna kritik. Därvid kommer även NUU-nämndens synpunkter att inhämtas.

Den nuvarande överenskommelsen om statlig driftsättning för läkarutbildning och forskning löper ut den sista december 1989.

Anf. 89 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet Lindqvist för svaret. Jag avser då den exakta redovisningen beträffande direktiv och uppdrag till NUU-nämnden. Däremot konstaterar jag att statsrådet Lindqvist nästan inte säger någonting om hur NUU förvaltar sitt pund i dag. Vi får hoppas att en redogörelse kommer i den redovisning som utlovats.

Under åtminstone tio år har kritik framförts mot NUU-nämnden, som i universitets- och läkarkretsar sedan länge kallas nämnden för universitets-sjukhusens undergång. Vi moderater har i årtal motionerat om avveckling av nämnden och föreslagit en mera praktisk lösning. Gunnar Biörck i Värmdö hade säkert bitter erfarenhet som bakgrund när han just för tio år sedan föreslog en snar avveckling av nämnden. Den Andrénska kommittén som arbetade 1981–1982 ifrågasatte också nämndens funktion och ställning. Statens förhandlingsnämnd var inne på samma tankegångar 1983. Alla ville egentligen hellre ha ett generellt utformat system med förenklingar som följd.

Landstingen är ju nu så stora att de egentligen kan bestämma själva. Det är möjligt att det kan behövas en förenklad gång, där staten på något sätt är med. I övrigt har ju staten avhänt sig praktiskt taget alla möjligheter att påverka sjukvården. Det här är en av de möjligheter som finns kvar för statens del, och därför kan det vara anledning att ha det på detta sätt. Däremot bör man inte ha nämnden kvar.

Jag skulle vilja ställa en fråga: Har statsrådet och regeringen hela tiden

vetat hur det har förhållit sig med väntetider på kanske 3-4 år? Varför har regeringen inte gjort något tidigare?

Prot. 1987/88:91
24 mars 1988

*Om kraven på modern
sjukhusutrustning*

Anf. 90 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Om det är riktigt att nämnden skulle ha försenat och försinkat utrustningsutvecklingen inom undervisningssjukhusen i tio år, då förstår jag inte varför, den nya instruktionen antogs av den borgerliga regeringen 1977 och sedan inte modifierades under tiden fram till 1982 då borgerliga regeringar satt vid makten. Jag tror att det finns anledning till en viss sans och måttfullhet kring denna fråga, för det första därför att det inte är huvudfrågan när det gäller situationen vid Radiumhemmet eller när det gäller cancervården som helhet inom Stockholms läns landsting, för det andra därför att NUU-nämnden har en mycket svår uppgift. Det är svårt att göra de avvägningar som nämnden är tillsatt att göra.

Jag vill till sist påminna om att vi har gett uppdrag om framtagande av en redovisning för hur handläggningen av det aktuella ärendet har varit. Vi har också aviserat att vi kommer att göra en översyn av nämndens funktion. Vi har också erinrat om att den nuvarande ordningen gäller till utgången av 1989.

Anf. 91 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Statsrådet Lindqvist vet själv hur fort arbetet går i en utredning. En utredning lade fram sitt betänkande 1982. Denna utredning tillsattes på grund av de motioner som hade väckts. Sedan dess har de borgerliga inte haft så mycket att säga till om. Jag hoppas därför att något händer nu. I så fall kan vi ju komma överens om att vi inte skall behöva vänta så länge, eftersom statsrådet tydligen arbetar fortare än vad man gjort i tidigare regeringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1987/88:419 om kraven på modern sjukhusutrustning

Anf. 92 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat statsministern vilka åtgärder han ämnar vidta för att ge NUU-nämnden sådana direktiv att undervisningssjukhusens krav på modern utrustning kan tillgodoses.

Statsministern har i socialministerns frånvaro överlämnat till mig att besvara frågan.

På Radiumhemmet finns i dag fem anläggningar för strålbehandling. Apparaturen förnyas successivt, vilket innebär att det på Radiumhemmet finns modern utrustning. Nästa år tas två helt nya anläggningar i bruk.

I den senaste debatten har det förekommit kritik mot NUU-nämnden.

Som jag framhöll i mitt svar till Blenda Littmarck finns det anledning att närmare undersöka det skäligen i denna kritik. Därvid kommer även NUU-nämndens synpunkter att inhämtas.

Den nuvarande överenskommelsen om statlig driftersättning för läkarut-
bildning och forskning löper ut den sista december 1989.

Anf. 93 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag skulle vilja ställa ett par
kompletterande frågor.

Det är ju så att regeringen har kommit fram till att hälso- och sjukvårdsfrå-
gorna är så viktiga att statsministern bör vara ordförande i hälso- och
sjukvårdsberedningen.

Det är med anledning av detta som jag har ställt frågorna till statsminis-
tern, och jag tycker att det hade varit rimligt att han svarat på dem. Nu vill jag
fråga biträdande socialministern: Var statsministern medveten om att man
förhalade en rad framställningar om viktig apparatur inom det medicinska
området som är framåtsyftande när det gäller medicinsk-teknisk utveckling?

Om han var medveten om detta, vad gjorde då statsministern åt detta i sin
egenskap av ordförande i hälso- och sjukvårdsberedningen som just, såvitt
jag förstått, har till uppgift att handlägga framtidsfrågor inom hälso- och
sjukvården? Biträdande socialministern säger att apparaturen förnyas suc-
cessivt vid Radiumhemmet. Min fråga lyder: Är biträdande socialministern
beredd att ta ansvaret för takten i förnyelsen när ansvariga borgerliga
landstingspolitiker i Stockholm anser att takten är för långsam?

Man har begärt mer apparatur i snabbare takt än vad regeringens organ har
tillstyrkt. Det är detta som jag tycker är intressant i sammanhanget. Jag
tycker det är oanständigt när både statsministern och biträdande socialminis-
tern rest runt i landet och klandrat den borgerliga majoriteten i Stockholm,
samtidigt som det egna organet, som har en stor del av ansvaret i dessa
sammanhang, inte har fullföljt sina åligganden på ett riktigt sätt. Jag vill
gärna ha ett svar på dessa frågor som gäller statsministerns kunskap, ansvar
och handlande i den bristsituation som råder för viktig medicinsk-teknisk
utrustning vid undervisningssjukhusen.

Anf. 94 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill för det första säga att statsministern naturligtvis hade
inskridit och vidtagit åtgärder om det hade varit hans bedömning att en statlig
myndighet med så viktiga uppgifter som NUU-nämnden har förhalat en
utveckling.

Nu har vi begärt in en redovisning – jag säger detta för tredje eller fjärde
gången – och med den som grund skall vi göra bedömningar av hur
handläggningen av det här aktuella ärendet har skett. Jag har också aviserat
att vi kommer att ta upp frågan om en översyn av nämndens funktionsätt på
lång sikt. Längre går det inte att komma i den frågan i dag.

Vad statsministern och jag har sagt i den här frågan ute i landet, det är att
den kris som nu förvärras i Stockholms läns landsting när det gäller vården,
och då inte minst cancervården, den bär Stockholms läns landsting i kraft av
hälso- och sjukvårdslagen det huvudsakliga ansvaret för. Det är en kris som i
väldigt hög grad har att göra med personaltillgången.

Jag vill än en gång erinra om att våra socialdemokratiska kamrater i
landstinget i höstas lade fram en plan med förslag till åtskilliga åtgärder till en

kostnad av 1,5 miljarder på fem år – för direkta personalpolitiska insatser. Jag vill också erinra om att sjukvårdsstyrelsen i nordvästra distriktet nu i mars månad bestämt sig för att göra personalinsatser som också glädjande nog har precis det här syftet. Personalfrågorna är viktigast.

Om det visar sig att NUU-nämnden såsom statens representant skulle ha förhalat en utveckling, så är det naturligtvis mycket allvarligt.

Anf. 95 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tolkar biträdande socialministerns svar så, att statsministern var medveten om situationen i nämnden och gjorde bedömningen att han inte behövde ingripa. Därmed är statsministern också ansvarig för de förseningarna, enligt min uppfattning.

Nu säger biträdande socialministern: Mina partikamrater i Stockholm har skrivit en lång promemoria där man föreslår åtgärder för 1,5 miljarder. Det är snart valår, Bengt Lindqvist. Men ha då i åtanke att landstinget i Stockholm hade fyra av dessa apparater i sin budget redan år 1981. Sedan har man successivt krävt att staten skall finansiera sin del av denna medicinskt-tekniska apparatur, men det har inte staten gjort. Staten har accepterat beträffande två apparater, och två väntar fortfarande.

Biträdande socialministern! Det går inte för regeringen att krypa undan ansvaret i denna fråga!

Anf. 96 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vet inte om Göte Jonsson inte lyssnar på vad jag säger. På statsministerns vägnar säger jag att om man hade gjort bedömningen att en statlig myndighet försenade och förhalade en viktig sjukvårdspolitisk insats, då skulle han säkert ha inskridit. Hur skulle det kunna tolkas som att statsministern faktiskt var medveten om detta? Det är rena dumheterna, herr talman!

Det personalpolitiska program som socialdemokraterna arbetade fram och som presenterades i landstinget i höstas har mycket litet med det förhållandet att göra att det är val i september i år. Programmet har tagits fram mot bakgrund av en allvarlig situation i Stockholms läns landsting, och det är naturligtvis mot den bakgrunden som det skall bedömas.

Det finns möjligheter för de borgerliga partierna att ta tag i personalsituationen, och det är bara att hoppas – inte minst för de cancersjukas skull – att detta verkligen sker.

Anf. 97 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag vet inte hur jag skall tolka biträdande socialministern.

Om inte statsministern har varit medveten om situationen, borde han då inte – utifrån det faktum att han själv inom regeringen har tagit ansvaret för hälso- och sjukvårdsberedningen – ha varit medveten om situationen? Snart är det så att hela havet stormar inom regeringen när det gäller ansvarsfördelningen inom detta viktiga område. Och eftersom statsministern själv har tagit på sig denna viktiga uppgift, borde han ha varit medveten om förseningarna.

Det gäller inte bara Radiumhemmet. S:t Görans sjukhus behövde en hjärt-ultraljudsmaskin för undersökningar av barn, men den försenades två

år. Inom Stockholms läns landsting har man själv varit beredd att köpa in viss apparatur och betala den, men då har deras revisorer sagt nej och talat om att de inte får göra så.

Detta visar, herr talman, att regeringen har ett stort ansvar i den här frågan. Vi återkommer väl till denna debatt, men jag vill säga att jag tycker det är mycket märkligt av regeringsrepresentanter att åka land och rike runt och sprida desinformation om orsaken till dessa viktiga problem.

Anf. 98 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! NUU-nämndens uppgift är att bedöma behoven av utrustning främst utifrån forsknings- och utbildningssyften. Landstinget har det direkta ansvaret för sjukvårdssituationen inom området, i kraft av hälso- och sjukvårdslagen. Det är ett ansvar som landstinget aldrig kan komma ifrån. Det är landstinget obetaget att, om man så vill, införskaffa utrustning enbart för vård.

Det som diskuteras tillsammans med NUU-nämnden är samarbetsområdet, där en utrustning skall tjäna både utbildnings- och forskningssyften samt användas i klinisk behandling.

Anf. 99 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Nu åker biträdande socialministern slalom ordentligt.

Ena gången säger han: NUU-nämnden bedömer om det finns behov ur forsknings- och utbildningssynpunkt. Nästa gång säger han att landstinget självt skall bedöma huruvida det finns behov ur allmän sjukvårdssynpunkt.

Det råkar vara så att landstinget har gjort bedömningen att det finns ett behov ur såväl allmän sjukvårdssynpunkt som forsknings- och utvecklings-synpunkt. Vid ett undervisningssjukhus är det ju mycket svårt att skilja mellan de storheterna. Statens organ har sagt att resurser inte behövs i enlighet med vad landstinget har bedömt. Man kan då inte stå i kammaren och säga att landstinget självt måste ta ansvaret. Hela syftet med det fördelade kostnadsansvaret är ju att man skall komma överens.

Det går inte att komma ifrån att regeringens organ har bromsat medicinsk-teknisk utveckling inom viktiga specialiteter i praktiskt taget hela vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1987/88:420 om sjukvårdsresurserna

Anf. 100 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat socialministern om regeringen anser att den kris inom sjukvården, som nu uppenbarats, kräver ökade resurser.

I statsrådet Gertrud Sigurdsens frånvaro besvarar jag frågan.

I tidigare frågesvar i dag har jag redogjort för regeringens syn på den aktuella situationen när det gäller kapaciteten för strålbehandling i Stockholms läns landsting.

När det gäller frågan om ökade resurser till sjukvården i allmänhet ber jag

att få hänvisa till den sjukvårdspolitiska debatt som skall hållas här i kammaren den 8 april. Då deltar både statsminister Ingvar Carlsson och socialminister Gertrud Sigurdson.

Anf. 101 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Att Radiumhemmet i Stockholm blev den klinik som kom att synliggöra situationen inom vården var en tillfällighet. Det som avslöjades genom Radiumhemmets akuta situation kunde lika gärna ha hänt på en medicinklinik, en kvinnoklinik eller inom något annat område. Det är inte alls ovanligt att andra kriterier än de rent medicinska är avgörande för vilka som skall få vård.

Det går nu inte att blunda för problemen inom vården längre. De är en följd av flera års nedskärningar inom den offentliga sektorn. När regeringen med stöd av de borgerliga partierna kräver att lönerna inte får öka med mer än 4 %, innebär det ett rent skamgrepp mot vårdpersonalen. Det är helt förståeligt att personalen slutar inom sjukvården.

Sjukvårdens resurser bestäms genom politiska beslut. Politikerna tar emellertid inte ansvar för konsekvenserna. Hur prioriteringen av knappa resurser skall gå till, överläts till vårdpersonalen. När inte alla kan få vård efter behov, tvingas olika prioriteringar fram. Vad skall egentligen vårdpersonalen göra?

Vad politikerna däremot skall göra är helt klart. Det första vi skall göra är att sluta att skylla ifrån oss ansvaret på andra syndabockar, vare sig det är NUU-nämnder eller enskilda. I denna allvarliga situation känns det bara osmakligt. Det behövs konkreta förslag om hur vi skall klara sjukvårdens finansiering.

Jag tycker också, herr talman, att det är beklagligt och illavarslande att regeringen inte kan erkänna att vårdkrisen beror på bristande resurser. Om man inte vill se grunden till problemen, finns det heller inte några förutsättningar för en lösning.

Anf. 102 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag är den förste att hålla med Margó Ingvardsson om att det nu är dags att sluta med all pajkastning på det här området. Situationen är så allvarlig att alla goda krafter behövs för att med gemensamma tag skapa en utveckling inom sjukvårdsområdet som vi kan känna ansvar för och tycka stå i överensstämmelse med vad människor har rätt att begära av oss. Vi skall sätta målen högt.

Jag vill nämna att statsministern med anledning av de senaste dagarnas sjukvårdsdebatt har inbjudit Landstingsförbundets styrelse till en ordentlig genomgång av vårdsituationen i hela landet. Statsministern tänker sig därvid att Landstingsförbundet skall få tillfälle att samlat redovisa de problem och möjligheter som finns i de olika landstingen. Vi kan få en heltäckande bild av den brist på personal som råder i en hel del regioner, och vi kan få en ordentlig genomgång av de vårdfrågor som mera på sikt kommer att kräva uppmärksamhet och resurser av oss. Utöver de initiativ som jag har redovisat i tidigare frågesvar är detta enligt min mening utomordentligt viktigt. Jag

tycker att vi allesammans också kan se fram mot den debatt som skall äga rum här i riksdagen och som jag hoppas också blir till nytta för den totala planeringen inom den svenska sjukvården.

Anf. 103 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Beskedet från Radiumhemmet om åldersgränser i vården var mycket obehagligt, men det var helt nödvändigt. Det var nödvändigt på så sätt att det på ett påtagligt sätt visade hur det ser ut inom vården i dag. Alla som kommer i kontakt med vården – vare sig man är patient, anhörig eller personal – kan se att sjukvårdens problem beror på brist på resurser. Det är bara politikerna som hittills inte har velat inse det. Det som har hänt på Radiumhemmet är bara toppen på ett isberg, som vi nu har fått skåda. Men det är oerhört viktigt att man erkänner vad de grundläggande problemen beror på. Jag tycker att det vore bra om statsrådet här i dag kunde tala om vad regeringen anser är de grundläggande problemen. På så sätt kunde vi skapa en bra grund för den debatt om sjukvården som vi skall ha den 8 april. Annars riskerar vi att få en ny debatt, där man käbblar om vem som har ansvaret för den uppkomna krisen.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

- 1987/88:86 bil. 1 till justitiekommittén
bil. 2 till trafikutskottet
bil. 3 till skatteutskottet
bil. 4 till utbildningsutskottet
bil. 5 punkterna 1–3 till jordbruksutskottet
punkt 4 till kulturutskottet
bil. 7 till bostadsutskottet
bil. 8 litt. D och F till näringsutskottet
bil. 9 till jordbruksutskottet
i övrigt till arbetsmarknadsutskottet
1987/88:141 till kulturutskottet

24 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

- 1987/88:140 om immunitet och privilegier för den europeiska telesatellit-
organisationen (EUTELSAT)
1987/88:145 om stöd till radio- och kassettidningar
1987/88:146 om ändringar i lokalhyreslagstiftningen

25 § Anmäldes och bordlades**Motionerna**

med anledning av prop. 1987/88:90 om energipolitik inför 1990-talet

- 1987/88:N26 av Claes Rensfeldt (s)
1987/88:N27 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1987/88:N28 av Carl Bildt m. fl. (m)
1987/88:N29 av Sten Andersson i Malmö m. fl. (m)
1987/88:N30 av Leif Marklund och Bruno Poromaa (s)
1987/88:N31 av Erik Hovhammar m. fl. (m)
1987/88:N32 av Alf Svensson (c)
1987/88:N33 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)
1987/88:N34 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c, m, fp)
1987/88:N35 av Bengt-Ola Rytta m. fl. (s)
1987/88:N36 av Margareta Gard (m)
1987/88:N37 av Bo Lundgren m. fl. (m)
1987/88:N38 av Olof Johansson m. fl. (c)
1987/88:N39 av Ingrid Sundberg (m)
1987/88:N40 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)
1987/88:N41 av Sverre Palm m. fl. (s)
1987/88:N42 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N43 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N44 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N45 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N46 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N47 av Ivar Franzén (c)
1987/88:N48 av Bengt Kindbom och Gunilla André (c)
1987/88:N49 av Mats O Karlsson (s)

26 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 24 mars

1987/88:217 av *Karin Ahrland* (fp) till justitieministern om viss promemoria rörande tolkningen av föreskrift i rättegångsbalken:

Riksdagen genomförde år 1982 en lagändring (SFS 1982:283), varigenom det bl. a. blev möjligt att i större utsträckning avgöra brottmål utan hinder av att den tilltalade uteblir från huvudförhandlingen. I samband med reformen granskade riksdagen de uttalanden som regeringen och lagrådet gjort i propositionen till lagförslaget (prop. 1981/82:105, JuU:45). Reformen trädde i kraft den 1 juli 1982.

Lagändringen har på sina håll medfört en del tillämpningssvårigheter. I något fall har överrätternas tolkning av bestämmelsen i 46 kap. 15 § rättegångsbalken i dess nya lydelse gått isär. Förra året fäste en tingsrätt genom en skrivelse till justitiedepartementet regeringens uppmärksamhet på

dessa tolkningsfrågor. Inom justitiedepartementet utarbetades som en följd härav en promemoria, i vilken bestämmelsen och dess förarbeten analyserades. Slutsatser om hur en tolkning borde göras redovisades också. Promemorian remissbehandlades och regeringen beslöt på grundval av denna beredning att det inte fanns något behov av en lagstiftningsåtgärd. Så här långt har det hela prägel av ett rutinartat departementsärende, låt vara att regeringen formellt var tvungen att besluta i saken.

Vad som därefter följde är dock allt annat än rutinartat:

- Regeringens beslut expedierades inte enbart till den tingsrätt som genom sin skrivelse väckt frågan i regeringskansliet utan till *alla* allmänna domstolar, inkl. högsta domstolen.
- Promemorian med sin analys och sina uttalanden om vad som skulle anses vara gällande rätt bifogades det utskickade regeringsbeslutet.
- På justitiedepartementets initiativ infördes en artikel om regeringens beslut och expeditionerna i den informationsskrift som ges ut av förvaltningsmyndigheten på domstolsväsendets område, dvs. domstolsverket. I artikeln, som underskrivits av den handläggande tjänstemannen i departementet, angavs avslutningsvis att promemorian – med sin utläggning om gällande rätt – borde spridas till all juristpersonal på domstolarna.

Mot bakgrund av vad jag nu har redovisat vill jag ställa följande frågor till justitieministern:

1. Om behov av lagändring enligt regeringens mening inte föreligger i en fråga, varför skall detta meddelas alla domstolar?
2. Varför fogades promemorian till regeringsbeslutet? Kan det uppfattas på annat sätt än att regeringen, eller i vart fall justitieministern, delar de uttalanden som i promemorian görs om hur 46 kap. 15 § rättegångsbalken bör tolkas?

1987/88:218 av *Bo Lundgren* (m) till finansministern om sänkta marginalskatter:

Riksdagen fattade 1986 beslut om skatteskalor för den statliga inkomstskatten under 1987 och 1988. Samtidigt fattades också beslut om att definitivt avskaffa det automatiskt verkande inflationsskyddet. De förändringar av skatteskalan som beslutades var heller inte tillräckligt stora för att motsvara ett fullt inflationsskydd. Den statliga inkomstskatten skärps således automatiskt under dessa båda år.

Resultatet av avtalsrörelserna vad avser lönerna för 1987 och 1988 visar tydligt vilka effekter höga marginalskatter och uteblivet inflationsskydd leder till. Den svenska lönekostnadsutvecklingen fortsätter att ligga på en i förhållande till omvärlden alltför hög nivå. Den förbättring av konkurrenskraften som uppstod till följd av den lönesänkning som devalveringen 1982 innebar håller på att ätas upp. Till följd av yttre faktorer har emellertid verkningarna av den alltför höga svenska kostnadsutvecklingen kunnat döljas. Sannolikheten för att Sverige också i fortsättningen skall få samma hjälp förefaller osannolik.

Den av regeringen tillsatta utredningen om reformerad inkomstbeskattning har inlett sitt arbete. En realistisk bedömning av utredningens möjligheter att lägga fram förslag ger vid handen att en skattereform eller skatteomläggning tidigast kan träda i kraft inkomståret 1991, dvs. taxeringsåret 1992.

För 1989 och 1990 kommer 1988 års skatteskala att gälla utan inflations-skydd, såvida inte riksdagen beslutar om sänkta marginalskatter och automatiskt verkande inflationsskydd. Regeringen har för sin del inte aviserat något förslag om ändrad inkomstbeskattning för 1989 och 1990.

Regeringens brist på skattepolitik kan komma att leda till ännu en avtalsrörelse vars utfall ligger långt utanför de s. k. samhällsekonomiska ramarna. Detta framgår klart om man beräknar vilken bruttolöneökning som krävs för att en normalinkomsttagare skall kunna värdesäkra sin disponibla inkomst efter skatt. Vid en inflation på 5 % mellan 1988 och 1989 krävs för en inkomsttagare med 8 000 kr. i månadslön en bruttolöneökning på 6.6 %. Vid en inkomst av 9 500 kr. per månad krävs en bruttolöneökning på 6.4 %. All erfarenhet talar för att avtalen kommer att ligga på en ännu något högre nivå.

Moderata samlingspartiet har i en motion till årets riksmöte föreslagit att en sänkning av marginalskatterna skall inledas redan 1989. Skulle riksdagen besluta i enlighet med det moderata förslaget skulle förutsättningarna för en avtalsrörelse med en rimlig kostnadsutveckling öka väsentligt.

Med de förutsättningar som angivits ovan skulle bruttolönekravet för en inkomsttagare med 8 000 kr. i månadsinkomst kunna sänkas till 3,4 %. Motsvarande siffra skulle vid en månadsinkomst på 9 500 kr. vara 2,5 %. För att uppnå samma värdesäkring av den disponibla inkomsten skulle således lönekostnaderna med moderat politik kunna vara 3–4 procentenheter lägre än med den politik regeringen företräder.

Jag vill mot denna bakgrund fråga finansministern:

1. Avser regeringen lägga fram förslag om sänkta marginalskatter för åren 1989 och 1990?
2. Avser regeringen lägga fram förslag om återinförande av ett automatiskt verkande inflationsskydd?

1987/88:219 av *Bo Lundgren* (m) till finansministern om skattetrycket:

Skattetrycket i Sverige beräknas uppgå till drygt 56 % av BNP innevarande år. När den nuvarande regeringen tillträdde 1982 översteg skattetrycket obetydligt 50 %.

Det höga skattetrycket försvagar konkurrenskraften, motverkar arbete och sparande och leder därmed till en lägre tillväxttakt. Trots de i grunden goda förutsättningarna har Sverige i internationella jämförelser halkat efter vad avser standardutveckling.

I en interpellationsdebatt den 20 november i följande sade finansministern:

”När det gäller skattetrycket i framtiden är det vår målsättning att så småningom återvända till ett skattetryck i storleksordningen 51,5 % av BNP.”

Efter detta uttalande har regeringen lagt förslag om – och i vissa fall genomfört – ett flertal skattehöjningar:

- Bensinskatten höjs med 25 öre från den 1 april 1988.
- Kilometerskatten för bl. a. lastbilar och bussar höjs kraftigt från den 1 januari 1989.
- Omsättningsskatten på värdepapper skärps den 1 januari 1989 genom en utvidgning av underlaget för skatteuttaget.
- Alkoholskatterna höjs från den 6 april 1988.
- ATP-avgiften höjs med 0,4 % från den 1 januari 1989.
- Förslag om höjd oljeskatt föreläggs riksdagen under våren.
- Genom uteblivet inflationsskydd skärps inkomstskatteuttaget automatiskt.

Mot denna bakgrund framstår finansministerns och andra regeringsledamöters uttalanden om en återgång till ett lägre skattetryck som minst sagt märkliga. Uppenbarligen är en socialdemokratisk regering oförmögen att ändra skattetrycket i någon annan riktning än en höjande. Det är naturligt med tanke på att den socialistiska ideologin utgår från en omfattande kollektiv verksamhet som främst bedrivs i monopolform.

Sverige behöver en genomgripande skattereform som syftar till ökad frihet och högre tillväxttakt. En skattereform med ett sådant syfte måste innebära en successiv neddragning av skattetrycket.

- Det är bara om skattetrycket sänks som människor kan få behålla en större del av sina egna inkomster efter skatt.
- Det är bara om skattetrycket sänks som de snedvridningar i ekonomin som uppkommer genom skattesystemets utformning kan minskas i tillräcklig omfattning.
- Det är bara om skattetrycket sänks som en skattereform kan genomföras utan att några medborgare genom höjd skatt får betala skattesänkningar för andra.

Jag vill mot denna bakgrund fråga finansministern:

Är det ett led i regeringens strategi för att sänka skattetrycket att genomföra omfattande skattehöjningar?

Avser regeringen vidta några åtgärder som syftar till att sänka skattetrycket?

1987/88:220 av *Hans Dau* (m) till jordbruksministern om Tjernobylyolyckans effekter för fiskevården:

När kärnkraftsolyckan i Tjernobyl inträffade och när konsekvenserna för jordbruk och fiske blev uppenbara, uttalade regeringen att de som drabbats ekonomiskt i möjligaste mån skulle hållas skadeslösa genom ersättning från staten.

I samband med behandlingen av proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobylyolyckan uttalade riksdagen att det radioaktiva nedfallet från Tjernobyl medfört stora påfrestningar inte bara för företag utan även för många enskilda i bl. a. skogslänens glesbygder. Därför har regeringen i

förordningen (1987:64) även gett möjlighet till ersättning för utebliven eller starkt reducerad möjlighet att försälja fiskekort.

Vid tillämpningen av denna förordning har länsstyrelsen i Gävleborgs län gett ersättning till såväl enskilda personer som fiskevårdsområden. Länsstyrelserna i övriga skadedrabbade län har däremot tytt förordningen så, att endast enskilda personer fått ersättning. Jordbruksdepartementets uttalanden har emellertid i vinter varit av den arten att även länsstyrelsen i Gävle kommer att upphöra med ersättning till fiskevårdsområdena, om inte regeringen vidtar någon åtgärd för att alla som drabbats av minskad fiskekortsförsäljning på grund av Tjernobyloolyckan skall få kompensation.

Ansvarig tjänsteman vid länsstyrelsen i Umeå anser att regeringens ställningstagande är mycket olyckligt. Länsstyrelser, fiskenämnder, organisationer och andra har under många år aktivt arbetat för och uppmanat enskilda människor att bilda fiskevårdsområden. Motivet har varit att fiskevården skall kunna samordnas och förbättras. Men framför allt har skälet varit att ge fler människor, som ej själva äger fiskevatten, möjlighet att få fiska i större sammanhängande områden med samma fiskekort. Bildandet av fiskevårdsområden har också varit en viktig del i satsningen på turism, som blivit en allt viktigare näringsgren i dessa områden.

De som följt myndigheternas och organisationernas råd straffas nu i förhållande till dem som ställt sig utanför. Myndigheterna sviker dem som arbetar för en bättre fiskevård och tillgänglighet, medan man ersätter andra för deras inkomstbortfall.

Vilka åtgärder avser jordbruksministern vidta för att de positiva effekter som fiskevårdsområdena har på fiskevården inte skall raderas på grund av Tjernobyloolyckan?

Kommer regeringen att vidta någon åtgärd för att ge en rättvis ersättning åt alla drabbade?

27 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 24 mars

1987/88:423 av *Erik Holmkvist* (m) till industriministern om utformningen av viss platsannons:

I en av Norrbottenstidningarna från torsdagen den 17 mars fanns en platsannons från Industricentra i Skellefteå.

I annonsen stod att läsa:

Drömmen om Norrlands inland kan förverkligas med Din arbetsinsats hos oss i stiftelsen Industricentra

- om Du är intresserad av regionalpolitik
- om Du kan arbeta hårt och målinriktat
- om Du kan informera, utreda, utforma förslag.

Prot. 1987/88:91

24 mars 1988

Meddelande om frågor

I annonsens avslutning fanns även följande:

Du kan gärna ha folkrörelsebakgrund.

Det kan ifrågasättas om ett statens företag eller stiftelse bör söka sin personal med särskild vikt vid folkrörelsebakgrund och; underförstått, folkrörelsesympatier.

Jag vill därför fråga industriministern om regeringen avser att vidta några åtgärder.

1987/88:424 av *Gunnel Liljegren* (m) till utrikesministern om användningen av kemiska stridsmedel:

Vi har under våren genom svenska massmedia fått kännedom om Iraks användning av kemiska stridsmedel riktade mot invånarna i irakiska Kurdistan. Många civila kurder, kvinnor och barn, har dödats eller skadats av nervgaser och andra medel.

Sveriges riksdag och regering har uppvakts av representanter för kurdiska organisationer i Sverige med vädjan om humanitära insatser.

Mot den bakgrunden vill jag fråga utrikesministern:

Avser den svenska regeringen att i FN påtala dessa brott mot Genèvekonventionen om förbud mot användning av kemiska stridsmedel?

1987/88:425 av *Nils Nordh* (s) till arbetsmarknadsministern om informationen till anställda vid företagsköp och fusioner:

Medbestämmandelagen (MBL) trädde i kraft den 1 januari 1977, och dess syfte var att ge löntagarna möjlighet att påverka skeendet i företagen och på den egna arbetsplatsen så tidigt som möjligt.

I dagens Företagssverige pågår ett sammanslagnings- och fusionsraseri som aldrig tidigare. Samtliga fusioner har den gemensamma nämnaren att löntagarna får information om affären först när den i princip redan är klar.

Jag vill till arbetsmarknadsministern rikta följande fråga:

På vad sätt avser regeringen agera för att tillförsäkra löntagarna det inflytande över bl. a. företagsköp och fusioner, vilket är andemeningen i MBL?

28 § Kammaren åtskildes kl. 17.04.

In fidem

BENGT TÖRNELL

Olof Marcusson